

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 74/2023-67

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátska kancelária Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022 o väzbe sťažovateľa **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
3. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022 o väzbe sťažovateľa **z r u š u j e**.
4. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie **1000 eur**, ktoré **j e** mu Najvyšší súd Slovenskej republiky **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **758,53 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
6. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

Odôvodnenie :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 11. júla 2022 v znení jej doplnenia doručенého 28. júla 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 6 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022 a uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 (ďalej spolu aj „napadnuté uznesenia“). Navrhuje uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Zároveň navrhuje zrušiť aj uznesenie najvyššieho súdu č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022, priznať mu finančné zadost'učinenie 50 000 eur (v prípade jeho nezaplatenia do 2 mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia navrhuje jeho zvýšenie o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia), ako aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 74/2023-34 z 9. februára 2023 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a pripojeného spisu všeobecného súdu (sp. zn. 2 TdoVS 2/2022 a sp. zn. 5 Tost-š 10/2022) vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry, odboru Bratislava, 2. oddelenia vyšetrovania (ďalej len „vyšetrovateľ“) ČVS: PPZ-47/NKA-BA2-2022 z 20. apríla 2022 (ďalej len „uznesenie o vznesení obvinenia“) bolo podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku sťažovateľovi vznesené obvinenie pre zločin založenie, zosnovanie a podporovanie zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona.

4. Sudca pre prípravné konanie Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) uznesením č. k. 6 Tp 7/2022 z 24. apríla 2022 rozhodol tak, že podľa § 72 ods. 4 Trestného poriadku nevezal sťažovateľa do väzby a ponechal ho na slobode. Proti predmetnému uzneseniu špecializovaného trestného súdu podal sťažnosť prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry“). Z uznesenia najvyššieho súdu č. k. 3 Ndt 6/2022 z 27. apríla 2022 vyplýva, že vec sťažovateľa bola pridelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov schválených Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky senátu 5 T pod sp. zn. 5 Tost-š 10/2022. Dňa 26. apríla 2022 predseda senátu [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] oznámil svoju zaujatosť podľa 31 ods. 1 Trestného poriadku. O jeho oznámení rozhodol iný senát najvyššieho súdu uznesením č. k. 3 Ndt 6/2022 z 27. apríla 2022 tak, že podľa § 32 ods. 1 Trestného poriadku [REDAKOVANÉ], sudca najvyššieho súdu, nebol vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci sťažovateľa vedenej najvyšším súdom pod sp. zn. 5 Tost-š 10/2022, ktorej predmetom bolo rozhodovanie o sťažnosti prokurátora úradu

špeciálnej prokuratúry proti uzneseniu špecializovaného trestného súdu č. k. 6 Tp 7/2022 z 24. apríla 2022.

5. Dňa 27. apríla 2022 sťažovateľ podal proti sudcovi [REDAKOVANÉ] námietku zaujatosti, ktorú listom z 28. apríla 2022 rozšíril o ďalšiu argumentáciu. Najvyšší súd o nej rozhodol uznesením č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022 tak, že [REDAKOVANÉ], sudca najvyššieho súdu, nebol vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci sťažovateľa vedenej najvyšším súdom pod sp. zn. 5 Tost-š 10/2022. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej bolo rozhodnuté uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 v senáte zloženom z predsedu senátu [REDAKOVANÉ] (predseda senátu) a sudcov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] tak, že podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku bola sťažnosť sťažovateľa zamietnutá ako nedôvodná. K námietke zaujatosti z 22. mája 2022 podanej sťažovateľom proti predsedovi tohto senátu ([REDAKOVANÉ]) najvyšší súd uviedol, že je založená na iných dôvodoch, ako sú dôvody podľa § 31 Trestného poriadku, a preto o nej v zmysle § 32 ods. 6 Trestného poriadku nekonal.

6. Ďalším uznesením č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022 zároveň najvyšší súd rozhodol tak, že podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku uznesenie špecializovaného trestného súdu č. k. 6 Tp 7/2022 z 24. apríla 2022 zrušil a podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku sťažovateľa vzal do väzby s tým, že jej lehota sa mala posudzovať podľa 76 ods. 9 Trestného poriadku; začala plynúť 2. mája 2022 o 14.15 h; započítala sa do nej lehota zadržania od 20. apríla 2022 – 9.23 h do 24. apríla 2022 – 7.26 h a mala sa vykonávať v Ústave na výkon väzby a v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Bratislava.

7. Príkazom na prepustenie z väzby úradu špeciálnej prokuratúry č. k. VII/1 Gv 46/22/1000-61 z 20. júna 2022 bol sťažovateľ podľa § 79 ods. 1 a 4 Trestného poriadku ihneď prepustený z väzby na slobodu, pretože pominul dôvod na ďalšie trvanie väzby.

8. Doplnením ústavnej sťažnosti doručeným ústavnému súdu 28. júla 2022 sťažovateľ doplnil ústavnú sťažnosť o prílohu, ktorou je uznesenie Krajskej prokuratúry v Bratislave č. k. 1 Kv 75/21/1100-13 zo 14. apríla 2022.

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Proti napadnutým uzneseniam podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje v troch argumentačných okruhoch, namietajúc a) porušenie práva na nestranný súd s poukazom na zaujatosť sudcu najvyššieho súdu [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] a spôsob (proces) rozhodovania o sťažovateľom (v tejto súvislosti) uplatnených námietkach; b) neexistenciu dôvodnosti podozrenia zo spáchania trestného činu a c) neexistenciu dôvodu kolúzneho väzby.

10. K namietanému porušeniu práva na nestranný súd sťažovateľ argumentuje:

a) súčasťou procesných garancií v konaní o väzbe je, aby vo veci konali nestranní sudcovia. Sťažovateľ predmetné konštatuje s poukazom na rozhodnutie ústavného súdu č. k. I. ÚS 32/2021-85 zo 14. apríla 2022, ktoré považuje za interpretačne významné aj z dôvodu, že jeho obsahom

je posúdenie nestrannosti sudcu [REDACTED] v kontexte jeho «*mediálnych aktivít*» vo vzťahu k obvineným»;

b) uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 je arbitrárne;

c) o jeho sťažnosti podanej proti uzneseniu najvyššieho súdu o nevyhlásení [REDACTED] z vykonávania úkonov dotknutého trestného konania rozhodoval päťčlenný senát 6. júna 2022, pričom sťažovateľ bol vo väzbe od 2. mája 2022. Napriek podanej sťažnosti najvyšší súd pokračoval v rozhodovaní o jeho väzbe, o ktorej aj 2. mája 2022 rozhodol. Prípadné vyhovie jeho sťažnosti by malo podľa názoru sťažovateľa priamy dopad na ďalšie trvanie väzby (sťažovateľ v rámci tejto argumentácie odkázal na bod 28 svojej sťažnosti zo 16. mája 2022 podanej proti uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022 o nevyhlásení [REDACTED] z vykonávania úkonov dotknutého trestného konania, pozn.). V prípade, ak by päťčlenný senát najvyššieho súdu vyhovel jeho sťažnosti, mohol ho prepustiť z väzby na slobodu. Konanie o sťažnosti sťažovateľa pred päťčlenným senátom najvyššieho súdu preto spadá pod pôsobnosť čl. 5 ods. 4 dohovoru a malo splňať „*standarty*“ z neho vyplývajúce, a to najmä to, aby vo veci konali nestranní sudcovia, čo nebolo zabezpečené;

d) došlo k porušeniu čl. 5 ods. 3 dohovoru neprimeranou dĺžkou väzby. Päťčlenný senát sa mal zaoberať tým, či dĺžka väzby s ohľadom na aktuálny stav a dôvodnosť podozrenia bola zlučiteľná s týmto ustanovením dohovoru;

e) v jeho veci konal zaujatý sudca [REDACTED] bez toho, aby sa konalo o námietke zaujatosti smerujúcej proti tomuto sudcovi. Tým došlo k porušeniu čl. 5 ods. 4 a čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru. Najvyšší súd síce uviedol, že o tejto námietke zaujatosti nekonal, avšak v napadnutom uznesení č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 sa zaoberá ďalšími skutočnosťami, ktoré boli obsahom námietky zaujatosti, čím v podstate priznáva, že sa o nej malo konať. Uvedeným postupom päťčlenný senát najvyššieho súdu pozbavil sťažovateľa práva na riadne konanie o námietke zaujatosti s prípadnou možnosťou podania opravného prostriedku. V prípade nevyhlásenia sudcu [REDACTED] by totiž na základe prípadnej sťažnosti sťažovateľa konal iný senát najvyššieho súdu, a nie priamo ústavný súd. Námietka zaujatosti bola založená na tvrdení o nedostatku objektívnej nestrannosti z troch konkrétnych dôvodov. Zároveň bola založená na tvrdení o podanom trestnom oznámení, čo je samo osebe spôsobilou námietkou, o ktorej by sa malo konať;

f) vysporiadanie sa s výrokmi [REDACTED] o «*trende kriminalizácie sudcov*» sú zjavne neodôvodnené. Sudca [REDACTED] v rozpore s Trestným poriadkom a na podnet sťažovateľa odmietol doplniť písomné odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022 o stanovisko, ktoré predniesol v rámci ústneho odôvodnenia uznesenia o vzatí sťažovateľa do väzby. Predmetná skutočnosť, ako aj jeho príbuzenský vzťah k prokurátorovi [REDACTED] – dozorovému prokurátorovi vo veci ČVS: PPZ-331/NKA-BA2-2022 (predmetná trestná vec má súvisieť s trestnou vecou sťažovateľa), spolu s vyjadrením sudcu pre portál aktuality.sk v súvislosti s „*otvorením prípadu krivého obvinenia prokurátora* [REDACTED] ako aj to, že namietaný sudca sa mal vyjadrovať o sťažovateľovi, ako o «*mafiaňskom advokátovi*», sú spolu, ale aj samostatne spôsobilé odôvodniť vylúčenie [REDACTED] z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci sťažovateľa.

11. Dôvodné podozrenie zo spáchania trestnej činnosti podľa sťažovateľa v tejto veci neexistuje. Popisuje, že okrem dotknutej trestnej veci prebiehali už dve vyšetrovania zamerané na ten istý skutok. Prvé vyšetrovanie bolo vykonávané prokurátorom Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) pod sp. zn. IV/3 Gn 380/18/1000, pričom v tomto konaní prokurátor nevzhladol dôvod na začatie trestného stíhania. Druhé vyšetrovanie bolo vedené pod dozorom prokurátora Krajskej prokuratúry v Bratislave (ďalej len „krajská prokuratúra“) pod sp. zn. 1Kn 364/21/1100-2 (ČVS: PPZ-143/NKA-BA2-2021). V tomto konaní došlo k zastaveniu trestného stíhania. Sťažovateľ konštatuje, že začatie trestného stíhania s novou právnou kvalifikáciou pod dozorom úradu špeciálnej prokuratúry nesie znaky účelovosti.

12. K neexistencii väzobného dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku sťažovateľ argumentuje, že skutok, pre ktorý je trestne stíhaný, bol predmetom trestného stíhania, v ktorom viedol vyšetrovanie prokurátor generálnej prokuratúry pod sp. zn. IV/3 Gn 380/18/1000 a v ktorom nebola zaznamenaná žiadna kolúzna aktivita sťažovateľa. Táto nevyplýva ani z vyšetrovania uskutočneného zo strany krajskej prokuratúry pre ten istý skutok právne kvalifikovaný ako trestný čin krivého obvinenia a nepreukazujú ju ani záznamy z tzv. poľovníckej chaty, ktoré sťažovateľ nepovažuje za zákonné.

13. K návrhu na priznanie finančného zadost'učinenia 50 000 eur sťažovateľ uvádza, že je potrebné zohľadniť, že o jeho väzbe rozhodli zaujatí sudcovia, ktorých „*rozhodnutie bolo poznačené maximálnou mierou arbitrárnosti, s čím sú samozrejme spojené i pocity neistoty, frustrácie a nedôvery vo fungovaní súdneho systému.*“. V kontexte požadovanej sumy poukazuje aj na porušenie práva na výkon advokácie, ktorá sa v dôsledku väzobného trestného stíhania pozastavuje.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, replika sťažovateľa a ústne pojednávanie

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

a) Vyjadrenie najvyššieho súdu pred prijatím ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie:

14. Na výzvu ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti vyjadril najvyšší súd v podaní doručenom ústavnému súdu 9. novembra 2022, a to konkrétne stanoviskom [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], ktorí ju zhodne považovali za zjavne neopodstatnenú.

15. K veci vedenej pod sp. zn. 5 Tost-š 10/2022 (k uzneseniu č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022, ktorým bolo rozhodnuté o väzbe sťažovateľa, pozn.) sa vyjadril predseda senátu [REDAKOVANÉ]. Konkrétne sa venoval otázke dôvodnosti trestného stíhania sťažovateľa. Poukázal pritom na konkrétne časti odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022 (jeho s. 7 ods. 3 – s. 10 ods. 2). Podľa jeho názoru v nich najvyšší súd podrobne rozviedol jednotlivé svedecké výpovede, záznamy z aplikácie Threema a iné listinné dôkazy. Zároveň konštatoval možnú zmenu právnej kvalifikácie v prospech sťažovateľa. K dôvodom kolúznej väzby dal do pozornosti s. 11 ods. 2 – s. 13 ods. 1 uznesenia najvyššieho súdu č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022, v ktorých sa podľa jeho názoru podrobne zaoberal otázkou charakteru trestnej činnosti a údajnej riadiacej účasti sťažovateľa na nej, vrátane skoršieho pôsobenia na svedka [REDAKOVANÉ].

█ a eventuálneho pôsobenia na svedka I █ Uvedené dôvody podľa predsedu senátu odôvodňovali obavu z marenia ďalšieho vyšetrovania trestnej činnosti. Predseda senátu vyjadril presvedčenie, že tak senát rozhodujúci o väzbe, ako aj senát 2 TdoVS nemohli pri posudzovaní námietky jeho zaujatosti (v súvislosti s účasťou █, na trestnej veci „Očistec“) postupovať inak, ako to bolo vo veci vedenej pod sp. zn. 3 Ndt 6/2022 (uznesenie z 27. apríla 2022) s poukazom na R 15/2017 a uznesenie najvyššieho súdu č. k. 5 Tost 6/2021 z 5. februára 2021.

16. K ústavnej sťažnosti sťažovateľa (k uzneseniu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022) sa vyjadril aj sudca spravodajca █, ktorý k namietanej arbitrárnosti uznesenia č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 uviedol, že sťažovateľ neidentifikoval žiadny aspekt námietky zaujatosti podanej proti █, na ktorý nedostal odpoveď. Najvyšší súd zastáva názor o dostatočnom odôvodnení namietaného rozhodnutia. Tvrdí, že sťažovateľ nesprávne dôvodil, že sťažnostný súd by sa v prípade vylúčenia sudcu █ automaticky stal aj jeho väzobným súdom. K predmetnému konštatoval, že jeho prieskumná právomoc je striktné limitovaná zákonom (§ 192 ods. 1 Trestného poriadku). S poukazom na časť odôvodnenia namietaného uznesenia č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 uviedol, že v prípade existencie podmienok na vylúčenie sudcu █ by sa následne zaoberal aj svojou právomocou preskúmať aj väzobné rozhodnutie sťažovateľa, resp. účinkami takého rozhodnutia na právoplatné rozhodnutie o väzbe (so záverom už uvedeným). █ sa vyjadril aj k sťažovateľom namietanej zaujatosti █, v súvislosti s ktorou poukázal na podstatu právnej úpravy § 32 ods. 6 Trestného poriadku. Vyslovil, že v namietanom uznesení č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 podrobne vysvetlil, prečo dotknutá námietka zaujatosti nespĺňa atribúty podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku, čo vyústilo do nekonania o nej v súlade s § 32 ods. 6 Trestného poriadku. Uviedol, že námietka založená na trestnom oznámení podanom na █ bola podaná inou osobou (ktorú sťažovateľ zastupoval v inom konaní, a ktorý pri jej podaní „len“ poskytoval právne služby) pre dôvody, ktoré nesúviseli s trestnou vecou sťažovateľa. Nešlo o «*klasický*» prípad posudzovania zaujatosti sudcu pre jeho negatívny pomer k osobe obvineného, ktorá na neho podala trestné oznámenie. Takýto pomer tu ani potenciálne nemohol vzniknúť. V otázke dôvodu na vylúčenie █ z vykonávania úkonov trestného konania v dotknutej veci uviedol, že sťažovateľ opakuje dôvody na jeho vylúčenie v nezmenenej podobe v snahe dosiahnuť ich odlišné posúdenie.

b) Vyjadrenie najvyššieho súdu po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie:

17. Najvyšší súd sa vyjadril k ústavnej sťažnosti po jej prijatí na ďalšie konanie v podaní doručenom ústavnému súdu 31. marca 2023. Vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 sudca spravodajca █ zotrval na vyjadrení z 2. novembra 2022, ktoré ústavnému súdu poskytol pred prijatím ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie. Predseda senátu █ zaujal stanovisko k veci vedenej pod sp. zn. 5 Tost-š 10/2022. Navrhol, aby ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel.

18. V konkrétnostiach sa v prvom rade vyjadril k svojmu nevylúčeniu z vykonávania úkonov trestného konania v dotknutej veci. Zdôraznil, že o námietke zaujatosti proti jeho osobe sa najskôr rozhodovalo na základe ním podaného oznámenia zaujatosti, ktoré bolo založené na sčasti

identických skutočnostiach, aké boli neskôr uplatnené v námietke zaujatosti podanej zo strany sťažovateľa (príbuzenský pomer k prokurátorovi [REDAKOVANÉ], ktorý dozoroval trestnú vec «“Očistec“», s ktorou mala byť aktuálne prerokúvaná trestná vec sťažovateľa skutkovo prepojená). O tomto oznámení zaujatosti predsedu senátu bolo rozhodnuté uznesením najvyššieho súdu č. k. 3 Ndt 6/2022 z 27. apríla 2022. Predseda senátu prezentoval právny názor, že existencia uvedeného rozhodnutia znemožňovala, aby súd opätovne – len z iniciatívy iného subjektu, preskúmaval tie isté okolnosti, ktoré ho mali vylučovať z konania, a ktoré už raz boli preskúmané. Na podporu uvedenej argumentácie poukázal na niekoľko rozhodnutí najvyššieho súdu, ktoré „prešli“ aj testom ústavnosti. Na druhej strane však, rešpektujúc nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 428/2020-104 z 28. januára 2021, konštatoval, že najvyšší súd sa opätovne zaoberal aj tou časťou námietok sťažovateľa, o ktorých iný senát tohto súdu už raz rozhodol, majú však na zreteli princíp právnej istoty, t. j. potrebu zabrániť vydaniu protichodných rozhodnutí v identickej veci.

19. V súvislosti s väzobným rozhodovaním predseda senátu, nad rámec skutočností, ktoré popísal v stanovisku z 2. novembra 2022 (vyjadrenie pred prijatím ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, pozn.), uviedol, že senát najvyššieho súdu nemohol ostať pri rozhodovaní o väzbe sťažovateľa nečinný až do doby, kým nadobudne právoplatnosť rozhodnutie o jeho nevyhlúčení z vykonávania úkonov dotknutého trestného konania. Ako dôvod uviedol možné zmarenie účelu tohto konania. Predmetný právny názor odôvodnil dvoma argumentačnými líniami. V rámci prvej z nich označil väzobné stíhanie za výnimku z pravidla stíhania obvineného na slobode, ktoré prichádza do úvahy vtedy, ak je taká naliehavá obava z konania podľa § 71 ods. 1 písm. a) až c) Trestného poriadku, t. j. je vylúčené, aby obvinený po dobu trestného konania v takom prípade ostal na slobode. Vzhľadom na uvedené podľa stanoviska predsedu senátu nemožno „*vyčkávať (nezriedka) niekoľko týždňov alebo mesiacov, pokiaľ rozhodnutie o ne/vylúčení sudcu nadobudne právoplatnosť.*“, a to obzvlášť v nadväznosti na procesnú úpravu (aj v kontexte rozhodovacej činnosti v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 428/2020), ktorá umožňuje jednostupňové rozhodovanie o zaujatosti oznámenej sudcom a následné – dokonca z identických dôvodov iniciované dvojstupňové rozhodovanie o zaujatosti uplatnenej stranou v konaní s tým, že predmetný postup sa môže zopakovať aj v sťažnostnom konaní. V zmysle tvrdenia predsedu senátu sa obava z marenia účelu konania o väzbe ukázala ako nie fiktívna aj v preskúmanej veci, keď senát 2 TdoVS rozhodol 6. júna 2022, teda niekoľko týždňov po tom, ako bol sťažovateľ prepustený z väzby na slobodu. V prípade, ak by sa s väzobným rozhodnutím čakalo na právoplatnosť rozhodnutia o nevyhlúčení sudcu z vykonávania úkonov trestného konania, mohlo by podľa predsedu senátu dôjsť k neopodstatnenému predlžovaniu väzby u osoby, u ktorej na to nie je zákonný dôvod. Predseda senátu ďalej dôvodil, že pokiaľ by aj sťažnostný súd po rozhodnutí vo veci samej (o väzbe) rozhodol, že sudca, ktorý sa na rozhodnutí o väzbe podieľal, mal byť z konania vylúčený, také rozhodnutie by v zmysle § 31 ods. 5 Trestného poriadku nemalo vplyv na zákonnosť rozhodnutia o väzbe a účinky by malo len do budúcnosti. S ohľadom na povahu rozhodovania o väzbe (zvlášť tam, kde sú zákonom stanovené lehoty pre rozhodnutie) nie je podľa neho „*relevantné, či o nej rozhodol vylúčený sudca lebo záujem na vykonaní neodkladného úkonu prevyšuje nad záujmom na právoplatnom vyriešení otázky nezávislosti / nestrannosti vo veci konajúceho orgánu.*“.

III.2. Replika sťažovateľa:

20. Sťažovateľ sa vo svojej replike vyjadril k stanovisku [REDAKOVANÉ] z 26. októbra 2022. Uviedol, že existujú dva možné výklady účinkov uznesenia č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022, ktorým bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľa podaná proti rozhodnutiu o nevyhlásení [REDAKOVANÉ] z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci sťažovateľa. V prípade prvého z nich by predmetné uznesenie nemalo žiadny vplyv na väzbu sťažovateľa, keďže prieskumná právomoc sa obmedzuje len na výrok a odôvodnenie uznesenia o nevyhlásení [REDAKOVANÉ], z čoho vychádzal aj päťčlenný senát najvyššieho súdu. V prípade, ak by však vyhovel sťažnosti sťažovateľa podanej proti nevyhláseniu predsedu senátu z vykonávania úkonov trestného konania, „o to viac by potom platil názor sťažovateľa, že trojčlenný senát nemohol rozhodnúť o vzatí sťažovateľa do väzby pred tým ako rozhodol päťčlenný senát najvyššieho súdu;“. Takýto postup „by umožňoval zaujatému sudcovi rozhodovať a tak sa vyhnúť prieskumnej právomoci sťažnostného súdu.“ Druhý výklad, s ktorým sa stotožňuje a považuje ho za správny aj sťažovateľ, predpokladá, že v prípade zistenia dôvodov na vylúčenie [REDAKOVANÉ] z vykonávania úkonov trestného konania by malo také uznesenie vplyv na väzobné rozhodnutie a päťčlenný senát by mal po zistení predmetnej zaujatosti prepustiť sťažovateľa z väzby na slobodu. V opačnom prípade by malo rozhodnutie päťčlenného senátu najvyššieho súdu len akademickú povahu. Z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 vyplýva, že senát neskúmal materiálne podmienky väzby, na základe čoho došlo k porušeniu čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru. Predmetná skutočnosť mala podľa presvedčenia sťažovateľa vplyv aj na samotné rozhodnutie o jeho sťažnosti, keďže najvyšší súd sa „snažil zachovať súlad svojho rozhodnutia s rozhodnutiami trojčlenného senátu“. Podľa názoru sťažovateľa však vedú oba výklady k záveru o dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

21. K stanovisku predsedu senátu [REDAKOVANÉ] k väzobnému uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022 sťažovateľ uviedol, že najvyšší súd obhajuje svoj ústavne neudržateľný postup (pred právoplatným rozhodnutím o svojej zaujatosti rozhodol o vzatí sťažovateľa do väzby) účelom väzby a jej neodkladnosťou. Podľa jeho názoru je všeobecný súd povinný zabezpečiť konanie o námietke zaujatosti, ako aj o opravnom prostriedku bezodkladne ešte pred rozhodnutím vo veci (o väzbe), t. j. neobstojí argumentácia predsedu senátu o dlhšom časovom odstupe, v ktorom päťčlenný senát rozhodol o jeho sťažnosti proti nevyhláseniu predsedu senátu z vykonávania úkonov trestného konania. Štát má totiž organizovať výkon súdnictva tak, aby boli zabezpečené všetky práva jednotlivca. V ostatnom sťažovateľ vyjadruje celkový nesúhlas so stanoviskom [REDAKOVANÉ]. Navrhuje vo veci nariadiť ústne pojednávanie a doplniť skutkový stav o pripojenie spisu ČVS: PPZ-143/NKA-BA2-2021. Ten by mal preukázať nedôvodnosť väzobného trestného stíhania v jeho veci, keďže nie je možné, aby ten istý vyšetrovateľ zastavil trestné stíhanie a následne pre ten istý skutok začal nové trestné stíhanie.

III.3. K ústnemu pojednávaniu:

22. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov vrátane ich príloh a spisov predložených ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

23. Ústavný súd pristúpil k preskúmaniu prednesených námietok sťažovateľa v rozsahu a z dôvodov, ktoré tento uviedol vo svojej ústavnej sťažnosti, zamerajúc pritom svoju pozornosť na ústavnoprávne aspekty namietaných väd napadnutých uznesení najvyššieho súdu (podľa čl. II tohto nálezu, pozn.). Preskúmal tak, či skutočnosti namietané sťažovateľom v ústavnej sťažnosti majú oporu v spise a sú svojou povahou a intenzitou spôsobilé odobriť záver o porušení jeho práv a následne privodiť kasačný zásah zo strany ústavného súdu.

24. Argumentáciu prezentovanú v ústavnej sťažnosti možno rozdeliť do troch okruhov týkajúcich sa tvrdení o a) porušení práva sťažovateľa na nestranný súd s poukazom na zaujatosť sudcu najvyššieho súdu [redacted] a [redacted] a spôsob (proces) rozhodovania všeobecných súdov o sťažovateľom uplatnených námietkach zaujatosti; b) neexistencii dôvodnosti podozrenia zo spáchania trestného činu a c) neexistencii dôvodu kolúznej väzby.

25. Ústavný súd považuje za potrebné v prvom rade konštatovať, že v okolnostiach preskúmvanej veci sa namietané rozhodovanie všeobecných súdov týkalo väzobného rozhodovania, avšak v čase podania ústavnej sťažnosti sa sťažovateľ už nachádzal na slobode (na základe príkazu prokurátora na prepustenie z väzby na slobodu, pozn.). Pod vplyvom týchto okolností sa síce oslabila časová naliehavosť rozhodovania o námietkach sťažovateľa, za individuálnych okolností prejednávanej veci (prepustenie z väzby príkazom prokurátora až po právoplatnom rozhodnutí o vzatí do väzby) však prieskum namietaného rozhodnutia a postupu má pre dotknutú osobu význam bez ohľadu na skutočnosť, či väzba stále trvá. Skutočnosť, že sťažovateľ už nie je vo väzbe, nemusí mať (automaticky) za následok neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti proti takému napadnutému uzneseniu či inému zásahu [m. m. nálezy Ústavného súdu Českej republiky (ďalej len „ÚS ČR“) – č. k. I. ÚS 1692/19 z 26. septembra 2019, III. ÚS 1919/20 z 20. októbra 2020, m. m. I. ÚS 486/2021 alebo II. ÚS 22/2023, kde ústavná sťažnosť bola odmietnutá uplatnením doktríny „mootness“ z dôvodu, že o prepustení z väzby rozhodol nadriadený súd v rámci toho istého konania o väzbe sťažovateľa, pozn.].

26. Väzba je najzávažnejším zásahom do osobnej slobody a do práv obvineného. Keďže ide o najzávažnejší zásah, vyžaduje po celý čas trvania súdnu kontrolu jej ústavnosti a zákonnosti (m. m. III. ÚS 26/01).

27. Každé pozbavenie slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli. Otázka, či je väzba zákonná, má byť vyriešená nielen s poukazom na vnútroštátny zákon, ale aj na znenie dohovoru (m. m. III. ÚS 79/02, III. ÚS 77/05, IV. ÚS 36/2020, IV. ÚS 462/2020, IV. ÚS 176/2021, IV. ÚS 237/2021), s ktorým musí byť v súlade, vrátane všeobecných princípov obsiahnutých v ňom výslovne alebo implikovane [pozri obdobne napr. rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veciach Winterwerp proti Holandsku z 24. 10. 1979, séria A, č. 33, s. 19 – 20, bod 45 a Baranowski proti Poľsku z 28. 3. 2000, č. 28358/95, bod 51].

28. Súdne konanie v súvislosti s rozhodovaním o zákonnosti väzby musí poskytovať určité garancie procesnej povahy, ktoré svojou povahou zodpovedajú tým, ktoré vyplývajú z čl. 6 dohovoru (právo

na spravodlivé súdne konanie). So zreteľom na to, že čl. 6 dohovoru sa nevzťahuje na konanie a rozhodovanie o väzbe, procesné záruky tu uvedené nemožno bez ďalšieho uplatniť aj v prípade čl. 5 dohovoru, no určité základné procesné záruky sa musia poskytovať aj v konaní podľa čl. 5 dohovoru, aj keď nemusia byť nutne rovnaké ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 6 dohovoru (m. m. II. ÚS 108/08, II. ÚS 266/2013, II. ÚS 175/2017).

29. Za súčasť konania o väzbe je však nepochybne potrebné považovať aj právo obvineného na nestranného a nezávislého sudcu (m. m. I. ÚS 322/2019) a je povinnosťou všeobecných súdov umožniť mu uplatnenie tohto práva tak, aby sa zachoval jeho reálny obsah a zmysel. Inak by totiž toto právo nebolo možné považovať za reálne, ale iba za teoretické, resp. iluzórne. Výklad príslušných ustanovení dotknutých právnych predpisov musí byť preto taký, aby sa uplatnenie práva na nestranného sudcu v konaní o väzbe obvinenému reálne a efektívne umožnilo (m. m. II. ÚS 116/2011, II. ÚS 266/2013, II. ÚS 175/2017).

IV.1. K namietanému porušeniu práv uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022:

IV.1.1. K namietanému porušeniu práv nekonaním o námietke zaujatosti podľa § 32 ods. 6 Trestného poriadku:

30. Z hľadiska časovej postupnosti prieskumu ústavného súdu sa javí ako primárna tá námietka sťažovateľa, ktorá smeruje proti uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 (a postupu, ktorý mu predchádzal v zmysle rozsudku Šerifi proti Slovenskej republike, rozsudok ESĽP z 15. apríla 2021, č. 50377/17), ktorý rozhodoval v senáte zloženom z predsedu senátu [REDAKOVANÉ] a sudcov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ].

30.1. Sťažovateľ dôvodí, že najvyšší súd rozhodol napadnutým uznesením o jeho sťažnosti podanej proti uzneseniu najvyššieho súdu o nevyhlásení [REDAKOVANÉ], v jeho väzobnej trestnej veci vedenej najvyšším súdom pod sp. zn. 5 Tost-š 10/2022, bez toho, aby sa najskôr konalo o námietke zaujatosti, ktorú podal proti predsedovi senátu [REDAKOVANÉ].

30.2. Namietanú zaujatosť predsedu senátu [REDAKOVANÉ] rozhodujúceho o jeho sťažnosti videl v absencii jeho objektívnej nestrannosti, a to najmä v nadväznosti na trestné oznámenie, ktoré proti nemu v mene svojho klienta podal (v súvislosti s rozhodovaním v inej trestnej veci vedenej pod sp. zn. 4 Tost 57/2021), a o ktorom sa v tom čase stále konalo. Uvedená skutočnosť mala byť ďalej umocnená medializáciou predmetnej trestnej veci, vyjadreniami predsedu najvyššieho súdu a ústnou časťou odôvodnenia uznesenia predsedu senátu [REDAKOVANÉ] v súvislosti s väzobným rozhodovaním (o „*trende kriminalizácie sudcov*“), ktoré mali podľa sťažovateľa smerovať voči jeho osobe a ich cieľom bolo „*chrániť*“ aj sudcu [REDAKOVANÉ].

30.3. Sťažovateľ považoval námietku zaujatosti za spôsobilú na to, aby sa o nej konalo a skutočnosť že tak nestalo, považoval za porušenie jeho práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru.

31. So sťažovateľom uplatnenou námietkou zaujatosti smerujúcou proti predsedovi senátu [REDAKOVANÉ] sa najvyšší súd vysporiadal v napadnutom uznesení najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 poukazom na § 32 ods. 6 Trestného poriadku tak, že o nej nekonal. Dospel k záveru, že je založená na iných dôvodoch ako dôvodoch podľa § 31 Trestného poriadku.

32. Najvyšší súd dôvodil, že v zmysle § 32 ods. 6 Trestného poriadku vety za bodkočiarkou je spôsobilou vyvolať zamýšľané konanie len taká námietka zaujatosti, ktorá je založená na skutočnostiach nasvedčujúcich existencii konkrétneho vzťahu sudcu k individuálne určenej trestnej veci alebo k menovite známym osobám, ktoré v nej vystupujú s cieľom zabrániť predlžovaniu trestného konania prostredníctvom špekulatívneho podávania námietok zaujatosti. Zároveň ďalej konštatoval (s poukazom na rozhodnutia uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 11/2009 a 22/2011), že ani podanie trestného oznámenia obvineným na sudcu, ktorý prejednáva jeho trestnú vec, bez ďalšieho nie je dôvodom na vylúčenie tohto sudcu z vykonávania úkonov jeho trestného konania. O to viac to podľa záverov najvyššieho súdu platí v okolnostiach sťažovateľovej veci, v ktorej dotknuté trestné oznámenie na sudcu nepodal sťažovateľ, ako obvinený, ale iná osoba, ktorú sťažovateľ zastupoval v rámci výkonu svojej advokátskej činnosti. V zmysle záverov najvyššieho súdu tak zo strany predsedu senátu ani nemohla vzniknúť pochybnosť o jeho nestrannosti pre jeho pomer k sťažovateľovi podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku. Najvyšší súd sa zároveň vyjadril k medializácii dotknutého trestného oznámenia a k vyjadreniam predsedu najvyššieho súdu vo vzťahu k nemu, ktoré vyhodnotil ako nesúvisiace s preskúmanou trestnou vecou alebo za také, ktorými nebolo možné dôvodiť prípadnú zaujatosť. Päťčlenný senát najvyššieho súdu (sp. zn. 2 TdoVS) nevidel ani žiadny súvis medzi dotknutým trestným oznámením a ústnym odôvodnením väzobného rozhodnutia predsedom senátu [REDACTED] v predmetnej veci.

33. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti oponuje, že predmetným posúdením veci v uznesení č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 ho päťčlenný senát najvyššieho súdu pozbavil práva na riadne konanie o námietke zaujatosti s prípadnou možnosťou podania opravného prostriedku. V prípade rozhodnutia o nevyklúčení sudcu [REDACTED] z vykonávania úkonov v dotknutej trestnej veci by totiž na základe prípadnej sťažnosti sťažovateľa mohol konať iný senát najvyššieho súdu a nie priamo ústavný súd.

34. Fundamentálnou úlohou ústavného súdu tak bolo vysporiadať sa v rámci už popísaných okolností so skutočnosťou, či postup najvyššieho súdu v zmysle § 32 ods. 6 Trestného poriadku možno v individuálnych okolnostiach preskúmanej veci hodnotiť ako ústavne udržateľný.

35. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že si uvedomuje ťažkosti, ktorým všeobecné súdy musia často čeliť pri podávaní námietok zaujatosti stranami konania. Je preto legitímne trvať na tom, aby výklad tzv. námietkových noriem bol udržiavaný rigidne reštriktívny, aby sa tak zachovala efektívna funkčnosť celej námietkovej procedúry a eliminovali sa príležitosti na jej prípadné zneužitie. Prílišné rozvoľnenie by v individuálnych prípadoch mohlo viesť až k neúčelnej paralýze celého systému konania o námietkach zaujatosti a rozhodovania o väzbe ako takého.

36. V súvislosti so skutočnosťami popísanými v bode 32 tohto nálezu ústavný súd odobruje správnosť východiskového judikatúrneho záveru, v zmysle ktorého podanie trestného oznámenia, návrhu na disciplinárne opatrenie alebo žaloby na ochranu osobnosti nemusí viesť k vylúčeniu úradnej osoby [k tomu podrobnejšie pozri R 22/2011; NR z 9. septembra 2015, 3 Tdo 23/2015; IV. ÚS ČR 67/2004 (U 42/34 SbNU 413)] (Čentěš, J., Kurilovská, L., Šimovček, I., Burda, E. a kol. Trestný poriadok I. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2021, s. 150.).

37. Ústavný súd ďalej sumarizuje, že najvyšší súd odôvodnil nekonanie o sťažovateľovej námietke zaujatosti s poukazom na § 32 ods. 6 vety za bodkočiarkou, t. j. že bola založená na iných dôvodoch

ako dôvodoch podľa § 31 Trestného poriadku. Hoci najvyšší súd o dotknutej námietke zaujatosti nekonal, z odôvodnenia namietaného uznesenia č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 vyplýva, že sa sťažovateľovou argumentáciou týkajúcou sa pomeru k osobe sudcu zaoberal (pozri bod 32 tohto nálezu, pozn.), t. j. vysvetľoval, prečo nepredstavuje dôvod na vylúčenie (§ 32 ods. 6 veta za bodkočiarkou Trestného poriadku). So sťažovateľom tak viedol zmysluplný dialóg, v ktorom podľa názoru ústavného súdu dostatočne presvedčivo a zrozumiteľne vysvetlil svoje východiská, prečo argumenty prednesené sťažovateľom nie je možné považovať za dôvody v zmysle kritérií podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku.

37.1. Je zjavné, že vysvetlenie všeobecného súdu, prečo o námietke zaujatosti nebude konať môže v praxi viesť k tomu, že sa predneseným dôvodom spochybňujúcim nezaujatosť sudcu bude aj konkrétne venovať, čo sa môže následne javiť ako simulácia časti námietkového procesu. Na tomto mieste je však potrebné upozorniť, že § 32 ods. 6 časť vety za bodkočiarkou Trestného poriadku má predstavovať legitímny a legálny filter, ktorý ma súd ochrániť (vo vzťahu k plynulosti rozhodovania) pred námietkami zaujatosti, ktoré zjavne neobsahujú (ani teoreticky, t. j. za žiadnych okolností) kvalifikovaný dôvod zaujatosti. Predmetné zákonné ustanovenie však nemožno interpretovať spôsobom, že konajúci námietkový súd otázku kvalifikovanosti dôvodov na námietku zaujatosti v konkrétnom prípade vyhodnotí ako „prejudiciálnu otázku“, a keď dospeje k názoru, že dôvody na vylúčenie sudcu nie sú vecne dané, posúdi ju ako námietku, o ktorej nemá/nemusi konať v zmysle citovaného zákonného ustanovenia. Týmto prístupom by sa obchádzal základný zmysel a účel konania o námietke zaujatosti.

37.2. Najvyšší súd v predmetnej veci zdôraznil, že len podanie trestného oznámenia a uplatnenie abstraktných a všeobecných námietok zaujatosti obvineným nepredstavujú dôvody na vylúčenie sudcu z vykonávania úkonov trestného konania (pozri Zbierka stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 11/2009, s. 9). Ústavný súd dopĺňa, že z doslovného výkladu tohto záveru metódou *argumentum a contrario* vyplýva, že podanie trestného oznámenia, ak k tomu pristúpia ďalšie kvalifikované dôvody, môže za určitých okolností byť v skutočnosti dostatočne kvalifikovaný námietkový dôvod, o ktorom má príslušný súd povinnosť konať. Z obsahu námietky zaujatosti obvineného v prejednávanej veci je zjavné, že uvedené judikatúrne východiská najvyššieho súdu poznal, avšak podstatná časť jeho námietkovej argumentácie smeruje k vysvetleniu, prečo ich *ipso facto* nemožno aplikovať na jeho prípad. V tejto súvislosti tak sťažovateľ artikuloval, že dôvod objektívnych pochybností vo vzťahu k nestrannosti konajúceho predsedu senátu nepredstavuje len samotné podanie trestného oznámenia, ale niekoľko ďalších k tomu pristupujúcich skutočností, ktoré následne vysvetľuje a vecne s hlavnou námietkou priebežne aj prepája. Ústavný súd tak na všetky tieto argumenty sťažovateľa v ich komplexnosti prihliadal a zameral sa následne na posúdenie toho, či bolo vysporiadanie sa najvyššieho súdu s otázkou nekonania o tejto námietke zaujatosti ústavne udržateľné.

38. Ústavný súd uzatvára, že o námietke zaujatosti podanej sťažovateľom proti predsedovi päťčlenného senátu [REDAKOVANÉ] bolo rozhodnuté v medziach zákonnej právnej úpravy ústavne udržateľným spôsobom (nekonalo sa o nej, pozn.). Prístupom najvyššieho súdu v päťčlennom senáte nedošlo v okolnostiach preskúmvanej veci ani k obídenu základného zmyslu a účelu konania o námietke zaujatosti (a to ani v kontexte skutočností popísaných v bode 37.1. tohto nálezu, pozn.), keďže námietka zaujatosti ním bola vyhodnotená ako taká, v prípade ktorej nemohol ani potenciálne vzniknúť sťažovateľom namietaný pomer. Dôvody svojho postupu pritom najvyšší

súd zrozumiteľne a ústavne udržateľne vo svojom rozhodnutí vysvetlil, t. j. konštatoval, prečo nebolo možné o dotknutej námietke konať, a teda vyhodnocovať sťažovateľom uplatnené dôvody v podobe podaného trestného oznámenia a k nemu pristupujúcich ďalších skutočností (námietka bola založená na tzv. iných dôvodoch ako dôvodoch podľa § 31 Trestného poriadku). Preto je nutné konštatovať, že v tejto časti nedošlo k zásahu do namietaných práv sťažovateľa v súvislosti s rozhodovaním o jeho osobnej slobode. Z uvedeného dôvodu ústavný súd podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario* ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti nevyhovel (bod 6 výroku nálezu).

IV.1.2. K namietanému porušeniu práv arbitrárnym vysporiadaním sa najvyššieho súdu s námietkami prednesenými v sťažnosti proti uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022 o nevlúčení sudcu [REDAKOVANÉ] z vykonávania úkonov v trestnej veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. 5 Tost-š 10/2022:

39. Sťažovateľ ďalej namieta arbitrárnosť uznesenia najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 spočívajúcu v tom, že mu všeobecný súd neposkytol odpovede, resp. poskytol nedostatočné odpovede na ním uplatnené námietky. Tie sa mali týkať a) príbuzenského pomeru namietaného sudcu [REDAKOVANÉ] k prokurátorovi úradu špeciálnej prokuratúry [REDAKOVANÉ], b) mediálneho vyjadrenia namietaného sudcu pre portál aktuality.sk, c) negatívneho vyjadrenia namietaného sudcu k osobe sťažovateľa ako o (okrem iného) tzv. «*mafianskom advokátovi*» vyplývajúceho z vylúču svedkyne a d) ústneho vyjadrenia namietaného sudcu, ktoré nebolo premietnuté do písomného odôvodnenia väzobného uznesenia č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022. Vyjadruje nesúhlas so závermi najvyššieho súdu v nastolených okruhoch, ako aj v otázke postupu najvyššieho súdu, ktorý v prípade, že by vyhovel ním podanej sťažnosti mal právomoc prepustiť ho z väzby na slobodu.

40. Ústavný súd v prvom rade uvádza, že súdne preskúmanie zákonnosti pozbavenia osobnej slobody kladie nároky (*inter alia*) na kvalitu preskúmania. Jednou z fundamentálnych požiadaviek spravodlivého konania aplikovateľných na konania týkajúce sa väzby je aj právo na náležité odôvodnenie rozhodnutia (m. m. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 581/2015, II. ÚS 113/2020).

41. Sťažovateľ v podstate atakuje kvalitu namietaného súdneho rozhodnutia prostredníctvom tvrdenia o jeho arbitrárnosti, ktorú nachádza predovšetkým v nedostatočnej reakcii súdu na jeho námietkové argumenty.

42. Ústavný súd sa pojmu arbitrárnosť doteraz venoval vo viacerých svojich rozhodnutiach, na ktoré v tejto súvislosti odkazuje (k uvedeným východiskám pozri napr. III. ÚS 264/05, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06, I. ÚS 200/2012, I. ÚS 115/2020).

43. Ústavný súd zistil, že najvyšší súd sa v uznesení č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 vysporiadal so všetkými sťažovateľom uplatnenými námietkami. V nadväznosti na to preskúmal či ide o ústavne udržateľné odôvodnenie.

44. Päťčlenný senát najvyššieho súdu vyslovil preskúmateľnosť rozhodnutia iného senátu najvyššieho súdu (č. k. 5Tost-š/10/2022 z 2. mája 2022), ktoré posudzoval, pričom potvrdil jeho vecnú správnosť a v celom rozsahu naň odkázal. Nad jeho rámec sa vyjadril ku každej z namietaných skutočností.

45. Ústavný súd konštatuje zrozumiteľné, dostatočne odôvodnené a ústavne udržateľné odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 v súvislosti so sťažovateľovými námietkami týkajúcimi sa príbuzenského vzťahu namietaného sudcu [REDAKOVANÉ] s prokurátorom úradu špeciálnej prokuratúry [REDAKOVANÉ], ako aj mediálneho vyjadrenia namietaného sudcu pre portál aktuality.sk.

45.1. Nad rámec skutočností konštatovaných najvyšším súdom v uznesení č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022 (s. 4 druhý odsek, s. 5 druhý a tretí odsek a s. 6 prvý odsek, pozn.) námietkový senát najvyššieho súdu (sp. zn. 2 TdoVS 2/2022) akcentoval, že napriek určitej previazanosti skutkových okolností s inou trestnou vecou (pod názvom „Očistec“), vedenou proti odlišným osobám, ktorú tento prokurátor dozoroval, sa sťažovateľova trestná vec vedie po celý čas ako samostatné konanie, na ktoré nemal žiaden vplyv. Nenašiel tak dôvody na vznik pochybnosti (z uvedeného dôvodu) o zaujatosti namietaného sudcu (s. 10 namietaného uznesenia, pozn.). Rovnako sa venoval aj hodnoteniu nesúhlasu dotknutého senátu (5 T) najvyššieho súdu s kasačne záväzným rozhodnutím ústavného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. II. ÚS 428/2020, ktorý, vzhľadom na priebeh aktuálneho konania, v ktorom sa rozhodovalo o námietke zaujatosti, za kvalifikovaný dôvod spochybňujúci nestrannosť namietaného sudcu nepovažoval.

45.2. Vo vzťahu k mediálnym vyjadreniam namietaného sudcu pre portál aktuality.sk námietkový senát najvyššieho súdu konštatoval, že tieto boli súčasťou obsirnejšieho medializovaného rozhovoru týkajúceho sa kandidatúry namietaného sudcu na generálneho prokurátora Slovenskej republiky. V rámci neho mal namietaný sudca len zdôrazniť potrebu opätovného zaoberania sa trestným oznámením [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] bez prejedikovania akýchkoľvek záverov vo vzťahu k sťažovateľovi, ktorého meno sa v tomto rozhovore ani nespomenulo.

46. Ústavný súd po preskúmaní oboch v tejto časti nálezu spomínaných rozhodnutí, ktoré tvoria z hľadiska ich predmetu jeden celok, nenašiel v odôvodnení vo vzťahu k už uvedeným námietkam žiadne známky svojvoľnosti v podobe nedostatočného odôvodnenia, ako ani exces medzi preukázanými skutkovými a právnymi skutočnosťami. Predmetný záver ho viedol podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario* k nevyhoveniu tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa (bod 6 výroku nálezu).

47. Ústavný súd na druhej strane vníma ako ústavne neudržateľné vysporiadanie sa s námietkou sťažovateľa týkajúcou sa vyjadrení sudcu [REDAKOVANÉ] na jeho adresu pred [REDAKOVANÉ] a jej známymi a rodinnými príslušníkmi. Najvyšší súd túto námietku posúdil ako kvalifikovanú a jej podstatou sa zaoberal. Jej obsahu sa venuje na s. 12 a 13 napadnutého uznesenia, pričom v tejto súvislosti konštatuje ťažkú objektivizovateľnosť jej vyjadrenia, pričom zároveň dopĺňa, že kritika na adresu obvineného mala byť „urobená súkromne a nemala smerovať priamo proti nemu samotnému (jeho osobe), ale mala súvisieť predovšetkým so všeobecnou charakteristikou výkonu jeho advokátskej činnosti v rámci zastupovania obvinených osôb v trestnom konaní.“. Na predmetné hodnotenie nadväzuje konštatovaním, že aj keby sa potvrdili slová [REDAKOVANÉ], tak vyjadrenia sudcu [REDAKOVANÉ] na adresu obvineného „nie sú natoľko expresívne a ani osobné, aby ho diskvalifikovali z konania a rozhodovania v tejto veci.“.

48. S takýmito závermi sa ústavný súd nemôže stotožniť. Podľa jeho názoru je na prvý pohľad zrejmé, že pokiaľ by boli na adresu sťažovateľa použité výrazy ako „mafian“, „mafiansky advokát“

alebo že „ničí svedkyňi život“, prípadne aj iné „veľmi negatívne veci“, pričom takéto vyjadrenia mali byť prednášané nie jednorázovo, ale opakovane a pred viacerými osobami v dlhšom časovom období minimálne v rokoch 2015 – 2018 (zápisnica o výsluchu svedkyne [REDACTED] z 30. mája 2022, ČVS: PPZ-47/NKA-BA2-2022), nemožno takéto prednesy považovať za „nie ... natolko expresívne a ani osobné, aby ho diskvalifikovali z konania a rozhodovania v tejto veci“, ako k tomu dospel najvyšší súd v napadnutom uznesení. Ak by sa tieto vyjadrenia potvrdili, ich intenzita a príkrosť by z ústavnoprávneho hľadiska manifestovali potenciál vyslovenia pochybností o nezaujatosti predmetného sudcu, minimálne s ohľadom na kritériá testu tzv. teórie zdania, v rámci ktorého sa skúma, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom („*sine ira et studio*“) k veci, resp. k účastníkom konania pristupuje prípadne by pristupovať mohol. V tejto súvislosti nemôže obstať ani záver najvyššieho súdu, že tieto vyjadrenia mali súvisieť nie so samotnou osobou obvineného, ale s jeho advokátskou činnosťou, keďže takéto rozdelenie prednesených výrokov vzhľadom na ich kontext nie je v prejednávacom prípade racionálne a adekvátne.

49. Ústavný súd v tejto súvislosti preto konštatuje nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia pri vysporiadaní sa s uvedenou námietkou zaujatosti v referenčnej časti v dôsledku absencie jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom ústavnoprávnej ochrany (m. m. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Keďže prednesené výroky *ipso facto* majú z ústavnoprávneho hľadiska potenciál predstavovať kvalifikovaný dôvod na vylúčenie osoby z vykonávania úkonov trestného konania, najvyšší súd tak mal následne dostupnými možnosťami overiť ich vierohodnosť (a výsledky overenia, napr. vyjadrenie namietaného sudcu k ich pravdivosti uviesť v samotnom uznesení a následne sa s nimi riadne vysporiadať) a posúdiť celý kontext (z anglického „*taking into account various factors involved*“) obsahu samotnej námietky, aby tak adekvátne vyhodnotil intenzitu dotknutých výrokov vo vzťahu k predmetu jeho rozhodovania, t. j. či existujú zistiteľné a presvedčivé skutočnosti, ktoré môžu vyvolať pochybnosti o nestrannosti namietaného sudcu (m. m. Castillo Algar proti Španielsku, Reports 1998-VIII, rozsudok ESLP z 28. 10. 1998). V hre je totiž dôvera, ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti vzbudzovať vo verejnosti a predovšetkým, pokiaľ ide o trestné konanie, v obvinených (rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. k. 32D/15/2021 z 8. marca 2023), ktorých stanovisko síce nie je rozhodujúce, ale je dôležité. Rozhodujúce je, či takúto obavu možno považovať za objektívne opodstatnenú (pozri napr. Gautrin a ostatní proti Francúzsku, rozsudok ESLP z 20. 5. 1998, č. 38/1997/822/1025-1028, ods. 58 alebo rozsudky vo veciach Ferrantelli a Santangelo proti Taliansku a Wettstein proti Švajčiarsku), čo však v prejednávacom prípade v predmetnej namietanej časti nebolo posúdené vyčerpávajúcim spôsobom. Z pohľadu objektívneho nemožno nevziať do úvahy, že sudca síce môže byť subjektívne nestranný, ale i napriek tomu môže byť jeho nestrannosť vystavená oprávneným pochybnostiam vzhľadom na jeho status, rôzne funkcie alebo vzhľadom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, ich právnym zástupcom, svedkom a pod.

50. Ústavnú udržateľnosť argumentácie sťažostného námietkového senátu nie je rovnako možné konštatovať ani v prípade reakcie na výhrady sťažovateľa týkajúce sa vyjadrení sudcu [REDACTED] [REDACTED], ktoré mal ako predseda senátu uviesť pri ústnom odôvodňovaní rozhodnutia, ktorým vzal sťažovateľa do väzby. Sťažostný senát v tejto súvislosti konštatoval, že autenticita vyhlásenia

predsedu senátu sa síce nedá overiť, vecným posúdením tejto časti argumentácie sa napriek tomu zaoberal. Rovnako ani sudca [REDAKOVANÉ] v upovedomení sp. zn. 5 Tost-š 10/2022 z 25. mája 2022, ktorým reagoval na žiadosť sťažovateľa o opravu uznesenia z 2. mája 2022, nespochybnil formuláciu prezentovanú sťažovateľom. V predmetnej písomnosti len konštatuje, že „*nebola relevantná, a preto nenašla reflexiu v písomnom vyhotovení uznesenia*“, pričom jeho „*vyjadrenie bolo nesprávne pochopené*“, v súvislosti s čím odkázal na uznesenie z 13. mája 2022 vo veci sp. zn. 5 Tost-š 11/2022, kde sa mal „*tunajší senát*“ k jeho obsahu a kontextu vyjadriť. K popretiu pravdivosti vyhlásenia sudcu [REDAKOVANÉ] nedošlo ani pri vyjadreniach najvyššieho súdu k obsahu doručenej ústavnej sťažnosti. Autentickosť vyjadrenia predsedu senátu si ústavný súd následne v dostupnom rozsahu overil aj na spravodajskom portáli <https://www.noviny.sk/slovensko/679317-pravnik-marek-para-ide-do-vazby>. Z uvedených dôvodov nemal ani ústavný súd dôvod sa touto argumentáciou nezaoberať, keďže jej znenie nepovažoval medzi účastníkmi konania za sporné. Jej podstatou bolo vyhlásenie predsedu senátu [REDAKOVANÉ], keď pri vyhlasovaní rozhodnutia vo svojom prejave poslal odkaz všetkým osobám, že žiaden tento skutok (kriminalizácia justičných orgánov, pozn.) do budúcnosti nezostane nevyšetrený, a rovnako nezostane prípadne nevyvodená konkrétna trestná zodpovednosť konkrétnych osôb. Zároveň to označil za zdvihnutý prst všetkým tým osobám, ak by chceli v tomto trende pokračovať.

51. Oboznámia sa s obsahom ústavnej sťažnosti, vyjadrení účastníkov konania pred ústavným súdom, priložených listín či obsahom referenčnej časti uznesenia z 13. mája 2022 vo veci sp. zn. 5 Tost-š 11/2022, ústavný súd konštatuje, že závery namietaného uznesenia najvyššieho súdu č. k. 2TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022, ktorým sa zamietla sťažnosť obvineného proti uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022 nemožno považovať vo vzťahu k už vymedzenej referenčnej časti za ústavne udržateľné.

52. Najvyšší súd v pozícii sťažnostného súdu opäť aj túto námietku považoval za spôsobilú na konanie o nej. Na jej obsah reagoval na s. 12 v druhom odstavci, z ktorého vyplýva, že vyjadrenie namietaného sudcu objektívne nevyvoláva pochybnosť o jeho nezaujatosti, nemožno z nej „*vyvodiť ani nepriateľský, pohrdavý či iný tomu podobný postoj k obvinenému*“, vyjadrenie je vytrhnuté z celkového kontextu a vyplývajú z neho „*v podstate iba dve všeobecné tézy, že v súčasnosti možno badať určitý zámer spochybňovať alebo kriminalizovať orgány činné v trestnom konaní ako aj súdy a že žiaden skutok nezostane nevyšetrený*“.

53. Ústavný súd pri hodnotení výrokov sudcu [REDAKOVANÉ] nemohol nechať bez povšimnutia kontext samotného rozhodovania, ktorý ovplyvňuje hodnotenie celej situácie a javí sa pre posúdenie veci ako rozhodujúci. Výroky sudcu predstavovali formulovanie akéhosi verejného odkazu (apelu), že akýkoľvek skutok (ako taký), vo vzťahu ku spáchaniu ktorého bol v tom čase podozrivý aj sťažovateľ, bude a má byť vyšetrovaný. Ako nie bezvýznamná je však skutočnosť, že tieto boli prednesené v čase, keď sťažovateľ bol predmetným senátom najvyššieho súdu vzatý do väzby.

54. Pri otázke či vôbec sudca mal dôvod prednášať takéto vyhlásenie pri rozhodovaní o väzbe konkrétnej osoby, ústavný súd na jednej strane vníma perspektívu, v zmysle ktorej sa v rámci materiálnych podmienok väzby podľa § 71 ods. 1 Trestného poriadku (*inter alia*) skúma, či skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu a existuje dôvod

na podozrenie, že skutok spáchal obvinený. Konajúci senát tak mal legitímny a legálny dôvod skúmať dôvodnosť trestného stíhania a v rámci neho, či bola v dostatočne rozumnej miere pravdepodobnosti bez zjavných omylov a nesprávností osvedčená skutočnosť, že existujú dôvody na podozrenie, že stíhaný skutok spáchal obvinený. Úlohou súdu pri rozhodovaní o väzbe pritom nebolo nachádzať ultimatívne závery týkajúce sa dôvodnosti trestného stíhania obvineného alebo uzatvárať, resp. odstraňovať otvorené kolízie či konflikty dôkaznej hodnoty jednotlivých dôkazov (k tomu pozri I. ÚS 184/2023).

55. Na druhej strane nemôže ostať bez povšimnutia už spomínaný kontext preskúmvanej veci. Pokiaľ sudca posielal verejnosti odkaz, ktorý sám označil ako „*zdvihnutý prst*“, logicky a rozumne sa dá vyhodnotiť táto situácia jedine tak, že sa javí (teória zdania), že touto nie zdržanlivou formuláciou vo veci, ktorú predmetný senát prejednával, obsahujúcou varovanie (výstrahu) ostatným, oslabuje zdanie, že dokáže predmetnú trestnú vec posúdiť nestranné. Rovnako neexistuje rozumný predpoklad, prečo by sa obsah tohto vyhlásenia nemal vzťahovať aj na sťažovateľa, keďže (nadväzujúc nielen na vecný, ale aj na časový kontext veci) išlo práve o jeho trestnú vec, ktorú predmetný senát v tom čase riešil, a ktorého najvyšší súd (na rozdiel od špecializovaného trestného súdu, pozn.) zoberal do väzby. Osobitne je potrebné upozorniť aj na skutočnosť, že išlo o vyjadrenie, ktorým príslušný sudca komentoval rozhodnutie senátu, a ktoré nenašlo miesto v odôvodnení samotného napadnutého uznesenia (čo sudca sám neskôr vysvetľoval). Išlo teda o akési komentovanie kontextu veci (bezprostredne dokonca nesúvisiace s prebiehajúcim procesným úkonom súdu, ktorým bolo rozhodovanie o väzbe) a nie o výlučne zdržanlivé, vecné a odborné odôvodnenie rozhodnutia po jeho vyhlásení.

56. Uvedené skutočnosti je tak následne nutné zasadiť do mozaiky kritérií, ktorými sa testuje nestrannosť sudcu v konaní. Vo všeobecnosti platí, že sudcovia musia vykazovať značnú mieru rétorického sebaobmedzenia v prípade, ak ide o veci, ktoré sami rozhodujú (m. m. Olujič proti Chorvátsku, rozsudok EŠLP z 5. februára 2009, č. 22330/05, bod 59), pričom ak sudca verejne použije výrazy, ktoré by mohli naznačovať, že si mohol vytvoriť nepriaznivý názor na prípad sťažovateľa, jeho vyjadrenia môžu objektívne odôvodňovať obavy z jeho nestrannosti (m. m. Buscemi proti Taliansku, č. 29569/95, rozsudok EŠLP zo 16. septembra 1999, body 67 a 68). Pri posudzovaní nestrannosti a nezávislosti sudcov má vždy určitý význam aj dojem (*appearance*), ktorým súdy a sudcovia navonok pôsobia [Piersack proti Belgicku, rozsudok EŠLP z 1. 10. 1982, č. 8692/79, § 30; Sramek proti Rakúsku, rozsudok EŠLP z 22. 10. 1984 č. 8790/79, § 37 až 42; m. m. nález ÚS ČR Pl. ÚS 11/04 z 26. apríla 2005 (N 89/37 SbNU 207; 220/2005 Sb.)]. Sudca má povinnosť byť vo svojich prejavoch zdržanlivý, aby tak nenarušoval dôveru v nestrannosť a nezávislosť súdnej moci (m. m. Baka proti Maďarsku, rozsudok Veľkej komory z 23. 6. 2016, č. 20261/12).

56.1. Pri posudzovaní nestrannosti a nezávislosti sudcu tak nemožno úplne odhliadnuť ani od javovej stránky veci, kde je za validné kritérium považované aj tzv. zdanie nezávislosti a nestrannosti pre tretie osoby. Reflektuje totiž sociálnu povahu súdneho rozhodovania, z ktorého vyplýva, že aj napriek tomu, že reálny dôvod na pochybnosti o nestrannosti a nezávislosti v skutočnosti neexistuje (ako v subjektívnej či dokonca ani v objektívnej polohe) nemožno prehliadať ani existenciu možného presvedčenia, že taký dôvod daný je (m. m. ÚS ČR I. ÚS 722/05).

56.2. Pri skúmaní, či v určitej veci existujú legitímne dôvody svedčiace o nedostatku nestrannosti sudcu, je možné (okrem iného) vziať do úvahy aj hľadiska obvineného, resp. v širšom ponímaní jednej zo strán sporu (m. m. ÚS ČR I. ÚS 722/05). Určujúcim prvkom pri následnom hodnotení je skutočnosť, či možno považovať obavy dotknutých osôb za objektívne odôvodnené (m. m. Chmelíř proti Českej republike, rozsudok ESLP zo 7. 6. 2005, č. 64935/01, bod 56 a Ferrantelli a Santangelo proti Taliansku, rozsudok ESLP zo 7. 8. 1996, č. 19874/92, bod 58).

57. Vzhľadom na už popísané námietkové okolnosti a k nim prináležiace právne východiská možno uzavrieť, že v preskúmanom prípade vyjadrenia sudcu [REDACTED] (napriek tomu, že ústavný súd v súčasnosti nenachádza dôvod pochybovať o tom, že aj mohli byť subjektívne neutrálne mienené) nemožno cez teóriu zdania považovať za ústavne tolerovateľné vo vzťahu k testovaniu jeho sudcovskej nestrannosti, ako kľúčovej hodnoty súdnej moci.

58. Ústavný súd, v súvislosti s už uvedenými premisami, na druhej strane súčasne poukazuje na nesprávnosť sťažovateľovej argumentácie, v ktorej presadzuje záver, že v prípade, ak by päťčlenný námietkový senát najvyššieho súdu vyhovel jeho sťažnosti, mohol by ho prepustiť z väzby na slobodu. Nenachádza zákonný a ani ústavný podklad na uplatnenie takejto právomoci vo vzťahu k námietkovému senátu najvyššieho súdu a vzniknutú situáciu (ku ktorej by malo v zmysle záverov tohto nálezu dochádzať len výnimočne, pozn.) by bolo potrebné na podústavnej úrovni riešiť inými orgánmi v prípravnom konaní, ktoré sú vybavené príslušnou právomocou konvalidovať vzniknutý stav.

59. Ústavnému súdu tak neostávalo iné, ako vysloviť porušenie základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a jeho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 5 ods. 3 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 (bod 1 výroku nálezu). V ostatnom (t. j. ohľadom čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 6 charty) ústavný súd podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario* ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti nevyhovel (bod 6 výroku nálezu). Čl. 5 ods. 4 dohovoru je totiž nutné považovať za neaplikovateľný vo vzťahu k prvotnému obmedzeniu osobnej slobody sťažovateľa (m. m. I.ÚS 381/2021, II. ÚS 562/2022, III. ÚS 227/2023). Vo vzťahu k namietanému čl. 6 charty je potrebné uviesť, že podľa čl. 51 ods. 1 charty sú ustanovenia charty určené členským štátom výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Európskej únie (ďalej len „EÚ“). Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie sa základné práva zaručené v právnom poriadku EÚ uplatnia vo všetkých situáciách, ktoré upravuje právo EÚ, avšak nie mimo týchto situácií. Pokiaľ teda určitá právna situácia nepatrí do pôsobnosti práva EÚ, nemôžu sa na akty členských štátov vzťahovať ani ustanovenia charty (porov. napr. rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 30. 6. 2016 vo veci C-205/15, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov proti Vasilemu Tomovi, Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, body 23 a 24, ECLI:EU:C:2016:499). V obsahu ústavnej sťažnosti však sťažovateľ žiadnym spôsobom neuvádzal, resp. nešpecifikoval, že by najvyšší súd v jeho trestnej veci aplikoval právo EÚ, prípadne v akej súvislosti.

60. Podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ústavný súd zruší aj iný zásah, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa, ak to pripúšťa povaha zásahu. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

61. V nadväznosti na vyslovenie porušenia práv sťažovateľa ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde zrušil uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 (bod 3 výroku tohto nálezu). Vec však nevrátil na ďalšie konanie, keďže ešte pred podaním ústavnej sťažnosti došlo k vydaniu príkazu prokurátora na prepustenie sťažovateľa z väzby na slobodu. O väzbe možno totiž rozhodovať vždy iba s účinkami *pro futuro* (m. m. I. ÚS 115/07, II. ÚS 108/08, II. ÚS 266/2013).

IV.2. K namietanému porušeniu práv uznesením najvyššieho súdu č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022:

62. Sťažovateľ v návrhu na rozhodnutie, t. j. v petite ústavnej sťažnosti ďalej namieta porušenie ním označených práv aj uznesením najvyššieho súdu č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022.

62.1. Ústavný súd uvádza, že v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tost-š 10/2022 došlo 2. mája 2022 k vydaniu dvoch uznesení, a to jedného, ktorým [REDAKOVANÉ], sudca najvyššieho súdu, nebol vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci sťažovateľa vedenej najvyšším súdom pod sp. zn. 5 Tost-š 10/2022, a druhého, ktorým bol sťažovateľ podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku vzatý do väzby. Sťažovateľ pripojil k ústavnej sťažnosti obe rozhodnutia, ktoré v priloženej verzii nie sú označené číslom listu vyhotoveného rozhodnutia pre možnosť ich odlišenia.

63. Je potrebné dať do pozornosti, že viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti najmä petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha, čím zároveň vymedzí rozsah predmetu konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Takto vymedzený rozsah prieskumu ústavného súdu môže byť vo výnimočných okolnostiach modifikovaný (zvyčajne rozšírený) dôvodmi ústavnej sťažnosti [tak ako to *expressis verbis* vyplýva z § 45 zákona o ústavnom súde, pozn.], z ktorých ale musí zrozumiteľne vyplývať nespochybniteľný záujem sťažovateľa podrobiť ústavnoprávnemu prieskumu konkrétne a adresne vymedzené rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah (vymedzený predmetom, subjektom a inými, najmä časovými súvislosťami), na čo musí nevyhnutne vecne nadväzovať aj pregnantná súvzťažná ústavnoprávna argumentácia sťažovateľa. Jedine za kumulatívneho splnenia týchto podmienok je tak potom možné prekročiť petit ústavnej sťažnosti pri rešpektovaní ontologickej podstaty tohto ústavného inštitútu, potierajúc pritom prehnanú ústavnoprávnu solemnitú, ktorej dôsledky by mohli ohroziť materiálnu ochranu sťažovateľových základných práv a slobôd (č. k. I. ÚS 514/2020 z 18. novembra 2020, č. 84/2020 ZNaU).

63.1. Proti rozhodnutiu o nevyklúčení [REDAKOVANÉ] z vykonávania úkonov dotknutého trestného konania sťažovateľ podal sťažnosť, o ktorej bolo rozhodnuté uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022, ktoré už bolo predmetom osobitného prieskumu ústavného súdu (so závermi v časti IV.1. tohto nálezu, pozn.), čo konzumuje sťažovateľove námietky týkajúce sa tohto rozhodnutia z 2. mája 2022.

63.2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva nespochybniteľný záujem sťažovateľa podrobiť ústavnoprávnemu prieskumu aj väzobné rozhodnutie, k čomu sťažovateľ bezprostredne (neoddeliteľne) a zrozumiteľne artikuloval (okrem iného) aj svoju výhradu, že o jeho väzbe

na najvyššom súde nekonal nestranný sudca. Preto ústavný súd pristúpil k prieskumu tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa.

64. Sťažovateľ namieta porušenie práva na nestranný súd s poukazom na zaujatosť sudcu najvyššieho súdu [REDAKOVANÉ] a spôsob (proces) rozhodovania o ním uplatnenej námietke zaujatosti proti tomuto sudcovi. V konkrétnostiach tvrdí, že o jeho sťažnosti podanej proti uzneseniu najvyššieho súdu o nevyhlúčení tohto sudcu z vykonávania úkonov dotknutého trestného konania rozhodoval päťčlenný senát 6. júna 2022, pričom vo väzbe bol už od 2. mája 2022, t. j. všeobecný súd rozhodol o väzbe sťažovateľa predtým, ako došlo k právoplatnému rozhodnutiu o námietke zaujatosti podanej proti predsedovi vo väzobnej veci konajúceho senátu. Podľa názoru sťažovateľa by prípadné vyhoviecie jeho sťažnosti malo priamy dopad na ďalšie trvanie väzby.

65. Zo sťažovateľom poskytnutej argumentácie bolo možné vyabstrahovať základnú námietku spočívajúcu v tom, že rozhodnutie o väzbe sťažovateľa (o ktorej podľa názoru sťažovateľa nerozhodoval nestranný sudca) sa stalo právoplatným skôr, ako bolo právoplatne rozhodnuté o nevyhlúčení predsedu (vo veci väzby) konajúceho senátu. Inými slovami povedané, došlo ku kolízii práva sťažovateľa na urýchlené rozhodnutie o väzbe s jeho právom na zákonného (neustranného) sudcu, s ktorou sa musel všeobecný súd vysporiadať. Ústavný súd rozumie, že najvyšší súd sa v tejto súvislosti dostal do neľahkej situácie, v ktorej sa rozhodol uprednostniť zákonný imperatív rozhodnúť o väzbe prednostne a urýchlene, a to ešte predtým, ako by bola definitívne a právoplatne vyriešená otázka pochybnosti týkajúca sa zákonného, resp. nestranného sudcu, ktorá bola vyvolaná vznesenou námietkou zaujatosti. Navonok sa môže javiť, že zákonný príkaz konať vo väzobných veciach prednostne a urýchlene (§ 2 ods. 6 Trestného poriadku) v spojení s § 32 ods. 4 Trestného poriadku nevytvárajú žiadnu bariéru vo vzťahu k ústavnou sťažnosťou napádanému postupu najvyššieho súdu.

66. Ústavný súd tak stál pred úlohou posúdiť ústavný rozmer nastolenej kolízie práv v situácii, keď bol uprednostnený urýchlený prístup najvyššieho súdu pri rozhodovaní o väzbe sťažovateľa.

67. V úvode tejto časti nálezu je potrebné konštatovať, že sťažovateľ namieta nestrannosť v jeho väzobnej veci konajúceho predsedu senátu, avšak pre vyhodnotenie tejto námietky bolo potrebné preskúmať aj postup rozhodovania najvyššieho súdu, ktorý súvisel s vydaním napadnutého uznesenia č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022. Ústavný súd musel pristúpiť k tomuto postupu aplikujúc závery už spomínaného uznesenia č. k. I. ÚS 514/2020 z 18. novembra 2020, č. 84/2020 ZNaU, ako aj závery EŠLP vo veci Šerifi proti Slovenskej republike č. 50377/17 z 15. apríla 2021.

IV.2.1. Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva:

Zákonný sudca:

68. Zásada zákonného sudcu predstavuje v právnom štáte jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu a je potrebné ho teda považovať za súčasť procesných práv obvineného aj podľa čl. 5 dohovoru, resp. čl. 17 ústavy.

69. Nestrannosť sudcu, ktorý rozhoduje spor o právo, je kľúčovou hodnotou súdnej moci. Len nestranné rozhodnutie môže byť spravodlivé. Nezávislosť súdov a sudcov ako dôležitá hodnota právneho štátu, ktorú ústavný súd intenzívne chráni, nemá v zmysle judikatúry tohto súdu

len inštrumentálny význam (por. PL. ÚS 52/99). Cieľ, ktorému nezávislosť slúži, je práve nestrannosť. Nestrannosťou treba rozumieť absenciu predsudkov (zakorenených úsudkov či názorov, ktoré nie sú založené na spoľahlivom poznaní, ale len na predpoklade) alebo predpojatosti (subjektivizmu, neobjektivizmu, straníckosti). Nestrannosť nemá význam len z hľadiska vysluhovanej spravodlivosti pre konkrétny prípad, ale má aj širšie súvislosti. Prostredníctvom nestrannosti sudcov sa naplňajú postuláty právneho štátu, akými sú rovnosť, legitímne očakávaná, právna istota, dôvera v právo, jeho neutralita či spravodlivosť. Rozhodovanie veci zaujatým sudcom je popretím zmyslu súdnictva a práva (m. m. II. ÚS 36/2012, II. ÚS 44/2013, IV. ÚS 44/2023, I. ÚS 72/2023).

70. Ako už bolo naznačené, čl. 17 ústavy zahŕňa základné hmotné, a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Táto súdna ochrana zahŕňa základné procesné garancie spravodlivého súdneho konania s prihliadnutím na povahu a účel konania o väzbe, a preto sú na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe aplikovateľné osobitné ustanovenia čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy o osobnej slobode, a nie všeobecné ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy (m. m. III. ÚS 68/08, III. ÚS 383/09). V základnom práve podľa čl. 17 je inkorporovaná aj osobitná procesná záruka na to, aby vo veci osobnej slobody, teda pri rozhodnutí o väzbe rozhodoval zákonný sudca. Právo na zákonného a nestranného sudcu teda treba považovať za súčasť čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy v prípadoch, keď súd rozhoduje o väzbe (m. m. III. ÚS 796/2016, III. ÚS 211/2018).

71. Európsky súd pre ľudské práva vo veci Revtyuk proti Rusku, č. 31796/10 z 9. januára 2018 napr. vyslovil, že hoci znenie čl. 5 (v uvedenom prípade čl. 5 ods. 4) dohovoru, ktorý zakotvuje právo "konať [pred] súdom", je odlišné od znenia čl. 6 ods. 1 v tom, že neobsahuje výslovnú zmienku o nezávislosti a nestrannosti tohto súdu, bolo by však nemysliteľné predpokladať, že ustanovenie týkajúce sa takej základnej otázky, akou je právo nebyť svojvoľne pozbavený slobody, by ako základnú záruku nevyžadovalo nezávislosť a nestrannosť súdu (pozri D. N. proti Švajčiarsku [GC], č. 27154/95, § 42, ECHR 2001-III; Lavents proti Lotyšsku, č. 58442/00, § 81, 28. 11. 2002; Bülbül proti Turecku, č. 47297/99, § 26 - § 28, 22. mája 2007; Ramishvili a Kokhraidze proti Gruzínsku, č. 1704/06, § 133, 27. 1. 2009; a Ali Osman Özmen proti Turecku, č. 42969/04, § 85, 5. 7. 2016).

72. Ako mnoho inštitútov v ústavnom práve aj nestrannosť sa testuje a ústavný súd v tomto smere nasleduje ESĽP a jeho testovaciu metodológiu. Podľa nej je nestrannosť potrebné skúmať z dvoch hľadísk, a to zo subjektívneho hľadiska, čo znamená, že je potrebné zistiť osobnú nezaujatosť sudcu prejednávajúceho prípad a z objektívneho hľadiska, t. j. je potrebné zistiť, či sú poskytnuté dostatočné záruky pre vylúčenie akejkoľvek legitímnej pochybnosti v danom smere.

73. V prípade subjektívneho hľadiska sa nestrannosť sudcu posudzuje podľa jeho osobného presvedčenia a správania. Skúma sa, či sudca prejavil osobnú zaujatosť v konkrétnom prípade. Pri posudzovaní sa vychádza z toho, že osobná nestrannosť sudcu je prezumovaná, pokiaľ sa tento predpoklad nevyvráti. Dôkazné a argumentačné bremeno zaťažuje ten subjekt, ktorý tvrdí, že sudca je zaujatý. Domnienku subjektívnej nestrannosti je možné vyvrátiť len objektívnym spôsobom (PL. ÚS 6/2013, IV. ÚS 44/2023).

74. Otázka objektívnej nestrannosti, ktorej sa ústavný súd už čiastočne venoval, sa posudzuje podľa vonkajších objektívnych skutočností. Platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca

je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký objektívne javiť v očiach strán i verejnosti. Objektívne hľadisko je založené na existencii dostatočných záruk pre vylúčenie akejkoľvek legitímnej pochybnosti o zaujatosti sudcu. Pri objektívnej nestrannosti stačí, ak sú tu okolnosti, ktoré môžu vyvolať legitímne pochybnosti o nestrannosti súdu. Podľa ESĽP je potrebné „ísť ďalej, než ako sa vec javí“ (*looking behind appearances*). Spravodlivosť nielenže má byť vykonaná, ona sa musí aj javiť, že je vykonaná (*justice must not only be done, it must also be seen to be done*) (Delcourt proti Belgicku, rozsudok ESĽP zo 17. 1. 1970, č. 2689/65, bod 31).

Urýchlené rozhodovanie vo väzobnej veci:

75. Osobám pozbaveným osobnej slobody sa poskytuje právo na to, aby po začatí konania (v ktorom sa rozhoduje o ich osobnej slobode) bolo súdom urýchlene rozhodnuté o zákonnosti pozbavenia slobody a nariadené jeho ukončenie, ak sa ukáže ako nezákonné (m. m. Vodeničarov proti Slovenskej republike, rozsudok ESĽP z 21. 12. 2000, č. 24530/94, bod 33 – bod 36, m. m. I. ÚS 18/03).

76. Ústavný súd už vo svojej judikatúre k rozhodovaniu všeobecných súdov o väzbe obvineného uviedol, že aj keď sa jednotlivé lehoty z hľadiska požiadaviek neodkladnosti alebo urýchlenia posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehota rátaná na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú týmto požiadavkám (m. m. III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). V tejto súvislosti ústavný súd konštatoval, že požiadavke, aby príslušný súd bezodkladne rozhodol o zákonnosti väzby v zmysle čl. 17 ústavy, resp. čl. 5 dohovoru, nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (m. m. III. ÚS 147/2011, I. ÚS 299/2019, II. ÚS 86/2019).

77. Otázka, či bolo dodržané právo na urýchlené rozhodnutie, sa podľa ESĽP musí určiť v rámci okolností každého prípadu (pozri m. m. R.M.D. proti Švajčiarsku, rozsudok ESĽP z 26. septembra 1997, § 42, Zbierka 1997-VI; Fešar proti Českej republike, rozsudok ESĽP z 13. 11. 2008, č. 76576/01, § 68), vrátane posúdenia zložitosti konania, jeho vedenia vnútroštátnymi orgánmi, ako aj posúdenia správania sťažovateľa a toho, čo bolo pre neho v stávke (m. m. S.T.S. proti Holandsku, rozsudok ESĽP z 2011, č. 277/05, § 43 a Shcherbina proti Rusku, rozsudok ESĽP z 26. 6. 2014, č. 41970/11, § 62).

Kolízia práv:

78. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej praxi už vyslovil, že nie je možné uprednostniť právo na urýchlené rozhodnutie o väzbe na úkor práva na zákonného sudcu. Napríklad v náleze č. k. II. ÚS 116/2011-91 zo 6. októbra 2011 v tejto súvislosti konštatoval, že z ustanovenia čl. 5 ods. 4 dohovoru nemožno vyvodiť, že by bolo povinnosťou súdu konať o dôvodnosti ďalšieho trvania väzby aj na úkor práva obvineného na nestranného a nezaujatého sudcu. Je totiž povinnosťou všeobecného súdu postupovať tak, aby všetky relevantné práva obvineného boli rešpektované. Nie je teda možné niektoré z týchto práv uprednostniť do tej miery, že tým dôjde k praktickej eliminácii iného práva (*mutatis mutandis* II. ÚS 76/2011).

79. Predmetné závery ústavný súd následne aplikoval aj v ďalších svojich rozhodnutiach, a to napríklad v uznesení č. k. II. ÚS 417/2013-23 zo 4. septembra 2013, v uznesení č. k. I. ÚS 104/2018-28 z 12. apríla 2018, v uznesení č. k. III. ÚS 374/2018-19 z 16. októbra 2018

či v uznesení č. k. I. ÚS 69/2023-36 z 2. februára 2023. Z formulovaných východísk zrozumiteľne vyplýva spôsob uvažovania ústavného súdu pri riešení kolízie dvoch základných práv vo vyššie naznačenom smere, avšak zároveň z neho vyplýva aj skutočnosť, že je rovnako potrebné dôsledne posudzovať individuálne okolnosti preskúmvanej veci a tieto brať na zreteľ pri rozhodovaní.

80. Vychádzajúc z rozhodnutia vedeného pod sp. zn. II. ÚS 76/2011 ústavný súd vo svojich ďalších rozhodnutiach zovšeobecnil, že v prípade, ak prichádza do úvahy paralelná aplikácia viacerých zložiek práva na spravodlivé súdne konanie, je povinnosťou všeobecných súdov postupovať tak, aby sa poskytla ochrana všetkým do úvahy prichádzajúcim zložkám. Z ústavnoprávneho hľadiska je totiž neakceptovateľné, aby niektorá zo zložiek práva na spravodlivé súdne konanie (čo je nepochybne premietnuté aj do rozhodovania o osobnej slobode jednotlivca, pozn.) bola uprednostnená do tej miery, že tým dôjde k praktickému eliminovaniu inej zložky (m. m. II. ÚS 266/2013, II. ÚS 795/2016, III. ÚS 142/2020).

81. V nadväznosti na uvedené zovšeobecnenie sa ústavný súd pre názornosť zaoberal už aj kolíziou iných dvoch práv pri rozhodovaní o väzbe, a to práva na urýchlené rozhodovanie o väzbe a práva na obhajobu (sp. zn. II. ÚS 266/2013, II. ÚS 795/2016, IV. ÚS 101/2023). Vo veci vedenej pod sp. zn. II. ÚS 266/2013 ústavný súd riešil kolíziu predmetných práv v situácii, keď krajský súd rozhodol vo väzobnej veci tamojšieho sťažovateľa v podstate predtým, ako tento doručil súdu písomné odôvodnenie včas podanej sťažnosti proti prvostupňovému rozhodnutiu o jeho vzatí do väzby a v tejto súvislosti vyslovil porušenie práv predmetného sťažovateľa. V konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 795/2016 ústavný súd pri obdobnom skutkovom stave (obhajca nemal možnosť sťažnosť podanú proti prvostupňovému rozhodnutiu riadne odôvodniť, keďže jeho znenie mu bolo doručené až po rozhodnutí nadriadeného súdu) nevyslovil porušenie práv sťažovateľa, keďže v rámci kolízie dotknutých práv identifikoval niekoľko okolností hodných osobitného zreteľa, ktoré vzal do úvahy [a) všeobecný súd rozhodoval podľa § 192 ods. 3 Trestného poriadku; b) všeobecný súd postupoval v záujme ochrany práva sťažovateľa na urýchlené rozhodovanie vo väzobnej veci, čo ústavný súd považoval v okolnostiach veci pri kolízii dotknutých práv za ústavne hraničný prístup, avšak nie porušujúci ústavné práva sťažovateľa; c) najvyšší súd po vydaní napadnutého uznesenia následne opätovne rozhodoval o väzbe sťažovateľa a pri tomto rozhodovaní zohľadnil aj sťažovateľom namietané pochybenie spočívajúce v nedoručení uznesenia o vzatí obvineného do väzby jeho obhajcovi; d) sťažovateľ bol kvalifikovane právne zastúpený advokátom a pri uplatnení zásady „*vigilantibus iura scripta sunt*“ nemuselo dôjsť k namietaným pochybeniam a prípadné zrušenie napadnutého uznesenia by vzhľadom na rozhodnutia súdov o väzbe sťažovateľa vydané po napadnutom uznesení atakovalo princíp právnej istoty]. Napokon v recentnom konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 101/2023 bolo hlavnou námietkou, že sťažnostný súd nepočkal na doručenie písomného stanoviska tamojšieho sťažovateľa k sťažnosti prokurátora a vo veci rozhodol pred uplynutím okresným súdom určenej lehoty na vyjadrenie sa k predmetnému stanovisku. Ústavný súd po skonfrontovaní veci (sp. zn. IV. ÚS 101/2023) s rozhodnutím vydaným v rámci konania vedeného pod sp. zn. II. ÚS 795/2016 vyslovil porušenie práv tamojšieho sťažovateľa z dôvodu, že všeobecný súd nebol viazaný žiadnou zákonom ustanovenou lehotou na rozhodnutie a jeho snaha zabezpečiť rozhodnutie v sťažnostnom konaní s dodržaním lehoty tridsať dní vyznela vzhľadom na okolnosti prípadu (v čase rozhodovania súdu už bola táto lehota prekročená, pozn.) kontraproduktívne. Tým, že všeobecný súd nepočkal na písomné vyjadrenie sťažovateľa, na ktoré ho sám súd vyzval, eliminoval právo sťažovateľa na kontradiktórne konanie

a v jeho rámci aj princíp rovnosti zbraní ako parciálnych fragmentov práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru tak, že poprel ich podstatu a význam pre sťažovateľa. Vyššie uvedenú kolíziu práva na urýchlené rozhodovanie o väzbe a práva na obhajobu, ústavný súd vyriešil tak, že preferuje prístup, pri ktorom sa uprednostní právo na obhajobu s tým, že nie je vylúčené, že potencionálny konflikt môže, zohľadňujúc osobitné okolnosti každej prejednávanej veci, riešiť výnimočne aj inak.

82. Ústavný súd dáva v tejto súvislosti do pozornosti aj právne závery prezentované v už zmienenom náleze č. k. II. ÚS 428/2020-104 z 28. januára 2021, z ktorého vyplýva zovšeobecňujúci záver, podľa ktorého ak určitá procesnoprávna situácia nie je v Trestnom poriadku výslovne upravená, je povinnosťou všeobecného súdu uprednostniť taký výklad, ktorý sa javí z hľadiska trestne stíhanej osoby ako výhodnejší. Zo záverov ústavného súdu v predmetnej veci je súčasne možné vyabstrahovať potrebu urýchleného rozhodovania aj pokiaľ ide o námietku zaujatosti, aby bolo v čo najväčšej možnej miere učinené zadost' aj požiadavke rýchlosti.

83. Obdobný právny názor možno podporne vyvodiť aj z časti právnej vety už skoršieho rozhodnutia ústavného súdu (uznesenie sp. zn. II. ÚS 417/2013 zo 4. septembra 2013, 65/2013 ZNaU): „Ak aj nebolo konečné rozhodnutie o žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu vydané v štandardne akceptovateľnej dobe (spravidla mesiac na jednom stupni), a to z dôvodu potreby rozhodovania o ďalších, nie menej naliehavých a závažných otázkach, ktoré konečnému rozhodnutiu o väzbe sťažovateľa predchádzali a o ktorých príslušné súdy rozhodli urýchlene v krátkom čase, nemusí zo strany vo veci konajúcich všeobecných súdov dôjsť k zásahu do základných práv alebo slobôd.“, ale implicitne je ho možné vyvodiť aj z recentného uznesenia ústavného súdu č. k. I. ÚS 69/2023-36 z 2. februára 2023 týkajúceho sa namietaného práva na urýchlené väzobné rozhodnutie v prípade, keď bola vo veci podaná námietka zaujatosti.

IV.2.2. Aplikácia už uvedených východísk v rámci preskúmania dôvodnosti tejto časti ústavnej sťažnosti:

84. Ako už bolo zmienené, sporným bol v súvislosti s rozhodovaním o väzbe sťažovateľa fakt, že o nej bolo rozhodnuté skôr, ako došlo k definitívnemu vyriešeniu otázky zákonného sudcu, t. j. došlo ku kolízii práva sťažovateľa na urýchlené rozhodnutie o väzbe s jeho právom na zákonného (nestranného) sudcu, s ktorou sa musel všeobecný súd vysporiadať.

85. Ústavný súd sa oboznámil s konkrétnym procesom vysporiadania sa najvyššieho súdu s predmetným stretom práv. Najvyšší súd v trojčlennom senáte rozhodol o námietke zaujatosti podanej sťažovateľom proti predsedovi senátu [REDAKOVANÉ] 2. mája 2022 tak, že ho nevytlúčil z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. 5 Tost-š 10/2022. V ten istý deň následne v senáte v zložení z predsedu senátu [REDAKOVANÉ] a členov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] rozhodol, že sťažovateľa berie do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. Proti rozhodnutiu o nevytlúčení [REDAKOVANÉ] z vykonávania úkonov dotknutého trestného konania sťažovateľ podal sťažnosť, o ktorej bolo rozhodnuté päťčlenným senátom najvyššieho súdu až 6. júna 2022.

86. Uvedený procesný postup (pri rozhodovaní o väzbe sťažovateľa a o jeho námietke zaujatosti, pozn.) najvyšší súd odôvodil tým, že napriek sťažnosti podanej proti rozhodnutiu o nevytlúčení [REDAKOVANÉ] z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci sťažovateľa (č. k.

5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022) nemohol ostať vo veci nečinný až do doby, pokiaľ predmetné rozhodnutie nadobudne právoplatnosť. Urobil tak z dôvodu, že by takým postupom mohol zmať účel konania o návrhu na vzatie sťažovateľa do väzby. Bez ohľadu na lehotu ustanovenú v § 192 ods. 3 Trestného poriadku, ktorú vyhodnotil ako poriadkovú, poukázal na § 32 ods. 4 Trestného poriadku, v nadväznosti na ktorý konštatoval, že nemožno vyčkávať niekoľko týždňov alebo mesiacov, pokiaľ rozhodnutie o ne/vylúčení sudcu nadobudne právoplatnosť. Majúc na zreteli ustanovenie § 31 ods. 5 Trestného poriadku najvyšší súd rozhodol o väzbe pre jej neodkladnosť ešte predtým, ako bola definitívne vyriešená otázka zloženia senátu, akcentujúc už vo veci sťažovateľa existujúce právoplatné a jedno neprávoplatné rozhodnutie o nezaujatosti [REDACTED].

87. V rámci prezentovaných princípov a východísk a pri zohľadnení osobitostí preskúmvanej veci ústavný súd pristúpil k posúdeniu tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa a zistil, že je dôvodná.

88. Ústavný súd na úvod tejto časti približuje, že sa pri posúdení preskúmvaného prípadu vo svojich úvahách riadil doktrínou rozumného rozhodnutia, keď sa rôznym faktom, ktoré sa musia vziať pri posúdení veci do úvahy, dodá primeraná (určitá) závažnosť. Tá však nie je logickou objektívnou kategóriou, ale je zhodnotením miery, do akej rôzne faktory reprezentujú účel, ktorý chce predmetné rozhodnutie dosiahnuť. Ústavný súd pri používaní súdneho uváženia vo vzťahu k rozumnosti musí nájsť relevantné hodnoty pre riešenie problému, ktorý má pred sebou a týmto pridelí správnu závažnosť, ktorá odráža ich relatívnu dôležitosť a jednotlivé hodnoty vyvažovať na základe tejto závažnosti. Rozhodnutie je rozumné, ak pripisuje primeranú závažnosť odporujúcim si hodnotám a princípom. Súperiacim hodnotám a princípom sa nedá vždy prideliť rovnaká primeraná závažnosť. Vzniká tak oblasť rozumnosti, ktorá zahŕňa všetky rozumné možnosti súperiace o prednosť, pri ktorých je následne potrebné určiť primeranú rovnováhu (BARAK, A. : Sudca v demokracii, Kalligram, Bratislava, 2016, s. 111 a nasl.).

89. Ústavný súd v preskúmvanom prípade stál pred posúdením konfliktu medzi dvoma hodnotami, resp. princípmi. Na jednej strane stála legitímna snaha súdu o urýchlené a prednostné rozhodnutie o väzbe obvineného a na druhej strane otázka nestrannosti sudcu v kontexte okolností prednesenej námietky zaujatosti v rámci rozhodovania súdu o väzbe. Oba kolidujúce záujmy sú charakterizované takmer rovnakou mierou závažnosti, vyššiu relatívnu dôležitosť však ústavný súd vo všeobecnosti prisudzuje otázke zákonného sudcu (cez prizmu nestranného sudcu ako kľúčovej hodnoty súdnej moci), čo možno argumentačne podoprieť už zmienenými prevažujúcimi judikatúrnymi východiskami ústavného súdu v jeho doterajšej rozhodovacej činnosti.

90. Z už popísanej judikatúry je tak zrejmé, že v prípade vznesenej námietky zaujatosti v rámci konania o rozhodovaní o väzbe, je spravidla potrebné o nej rozhodnúť aj na úkor zachovania rýchlosti rozhodovania vo väzobných veciach (§ 2 ods. 6 Trestného poriadku). Vyriešenie otázky nestranného sudcu má v takom prípade spravidla prednosť (základné pravidlo, z ktorého sú prípustné výnimky) a všeobecný súd musí vynaložiť maximálne úsilie, aby prednostne o tejto dôležitej otázke rozhodol čo najrýchlejšie. Pre argument najvyššieho súdu, že je potrebné v tejto súvislosti čakať týždne až mesiace ústavný súd nenachádza opodstatnené uplatnenie. Pokiaľ mal najvyšší súd v tejto argumentácii na mysli akékoľvek prípadné systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti, ktorým možno pripisovať dĺžku jednotlivých konaní, ústavný súd dlhodobo zastáva názor, že túto nemožno pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania. Celkovo však

ústavný súd opakuje, že aj na konanie o námietke zaujatosti prebiehajúce v rámci rozhodovania o väzbe sa vzťahuje potreba konať a postupovať urýchlene.

90.1. Nie je pritom možné vylúčiť, že kolíziu práva na nestranného sudcu a práva na prednostné a urýchlené rozhodnutie o väzbe bude potrebné riešiť aj výnimkami z vyššie uvedeného pravidla, napríklad v prípade ak nerozhodnutím o väzbe v určitej zákonom či ústavou predpísanej lehote bude jediným dôsledkom prepustenie obvineného na slobodu (napr. § 76 ods. 3 Trestného poriadku, čl. 17 ústavy). Za takýchto okolností totiž nemožno vylúčiť, že by sa inštitút námietok zaujatosti mohol zmeniť na legálny obštrukčný procesný prostriedok paralyzujúci zmysluplné rozhodovanie o väzbe.

91. Pokiaľ najvyšší súd v okolnostiach veci dôvodil zmarením účelu väzby pre prípad, že by sa najskôr rozhodovalo o námietke zaujatosti, ústavný súd uvádza, že relevantnosť obdobnej argumentácie už bola predmetom jeho posudzovania. Ústavný súd v konaní vedenom pod sp. zn. III. ÚS 374/2018 neakceptoval argumentáciu sťažovateľa, že vznesená námietka zaujatosti sudcu nemohla byť „*zákonným dôvodom pre odročenie rozhodovania o väzbe*“. Vyslovil, že Trestný poriadok nevyžaduje uprednostniť rozhodovanie a rozhodnutie o osobnej slobode pred vyriešením otázky zákonného sudcu a nezakotvuje ani nemožnosť odročenia nariadeného úkonu na účel rozhodnutia o zákonnom sudcovi – jeho zaujatosti. Argumentáciu, že rozhodnutie o väzbe je „*neodkladným úkonom*“, by podľa záverov prezentovaných v označenom konaní ústavný súd prijal iba v tom prípade, ak by bola opretá o ústavnoprávne relevantnú argumentáciu, ale nie o ustanovenie § 31 ods. 4 (aktuálne účinného § 31 ods. 5) Trestného poriadku.

92. Rovnako *ipso facto* nemožno za každých okolností uvažovať o tom, že rozhodovanie o väzbe má prednosť pred definitívnym vyriešením otázky nestrannosti konajúceho sudcu s poukazom na § 32 ods. 4 Trestného poriadku, ktorý odobruje ďalší postup v konaní napriek podanej sťažnosti proti uzneseniu o nevyhlásení namietaného sudcu s odkazom na možnosť ohrozenia účelu trestného konania. Ústavný súd v tejto súvislosti opäť konštatuje, že nie je príležitostne vylúčené, aby rozhodovanie o väzbe bolo možné posudzovať ako neodkladný úkon, či úkon, ktorý môže ohroziť účel trestného konania (pri rozhodovaní o väzbe, pozn.), takýto záver však musia podporovať konkrétne výnimočné časové alebo vecné okolnosti, na ktoré všeobecný súd vo svojom rozhodnutí (ak sa rozhodne uprednostniť takýto postup ako výnimku z pravidla) poukáže, aby mohli byť preskúmateľné. V prejednávanvej veci však ústavný súd v napadnutom rozhodnutí tieto okolnosti vysvetlené nenachádza.

93. Na už uvedených záveroch nemôže nič zmeniť ani lehota ustanovená v § 192 ods. 3 Trestného poriadku, ktorú ani najvyšší súd nepovažoval vo vzťahu k jej záväznosti za smerodajnú, keďže sám jej v súlade s doterajšou rozhodovacou praxou priznal „*len*“ inštruktážny charakter. Rovnako nemá rozhodujúci vplyv ani skutočnosť, že sťažnosť proti uzneseniu o nevyhlásení sudcu nemá v zmysle Trestného poriadku odkladný účinok (čím napokon najvyšší súd ani neargumentoval, pozn.).

94. Najvyšší súd v aktuálnej veci o väzbe sťažovateľa, ako aj o jeho námietke zaujatosti rozhodol promptne, avšak bez toho, aby bola definitívne vyriešená otázka nestrannosti sudcu, t. j. neboli zachované plné garancie všetkých dotknutých ústavných práv sťažovateľa. Vzhľadom na to, že v čase rozhodnutia najvyššieho súdu o väzbe sťažovateľa došlo aj k prvostupňovému rozhodnutiu o námietke zaujatosti (namietaný sudca nebol vylúčený z vykonávania úkonov v trestnej veci sťažovateľa) možno konštatovať, že k úplnej eliminácii práva na zákonného sudcu

neprišlo. Následne bolo v sťažnostnom konaní uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 potvrdené rozhodnutie o nevyklúčení [REDAKOVANÉ] z vykonávania úkonov v trestnej veci sťažovateľa. V jeho veci však pristupuje k celkovému posúdeniu aj ďalšia okolnosť, ktorou je v tomto náleze vyslovená ústavná neudržateľnosť uznesenia najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 (pozri časť IV.1. tohto nálezu, pozn.), ktorým mala byť definitívne vyriešená otázka nestranného/zákonného sudcu, čo prostredníctvom princípu racionality v konaní o ústavných sťažnostiach dopadá aj na ústavnú udržateľnosť namietaného postupu a rozhodnutia najvyššieho súdu v tejto časti.

94.1. V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na skutočnosť, že ak štát zriadi opravnú inštanciu na prieskum väzobných rozhodnutí, odhliadnuc od určitých obmedzení vyplývajúcich z charakteru inštančného postupu, musí osobe vo väzbe poskytovať rovnaké garancie, aké čl. 5 dohovoru poskytuje v prvej inštancii (m. m. Toth proti Rakúsku, rozsudok ESĽP z 12. decembra 1991, sťažnosť č. 11894/85).

95. Na predmetnom závere (body 89, 90 a 94 tohto nálezu, pozn.) nemôžu nič zmeniť ani už ústavným súdom vyslovené závery v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 795/2016 (pozri bod 81 tohto nálezu). Na rozdiel od označeného konania, v prípade sťažovateľa ide o konkurenciu iných práv, kde do stretu s potrebou urýchleného väzobného rozhodnutia pristúpilo základné právo na zákonného sudcu (nie právo na obhajobu, resp. kontradiktórnosť konania). Misky váh tak v okolnostiach preskúmvanej veci prevážila dôležitosť garancie základného práva na zákonného (nestranného) sudcu, čo podporne vyplýva z už zmienenej judikatúry ústavného súdu, ktorá práve nestrannosť považuje za kľúčovú hodnotu súdnej moci (PL. ÚS 52/99). Pokiaľ v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 795/2016 ústavný súd nerozhodol o porušení namietaných práv a vyhodnotil všeobecnými súdmi uprednostnenú rýchlosť väzobného rozhodovania pred uplatneným právom na obhajobu ako hraničný prístup, ktorý však nie je porušením ústavných práv, urobil tak za pristúpenia ďalších troch osobitných okolností, ktoré podporili udržateľnosť takého záveru (bod 81 tohto nálezu, pozn.).

96. Vo všeobecnosti platí, že v prípade existujúcej konkurencie práv či slobôd je potrebné usilovať sa o zachovanie maxima z oboch. Z uvedeného implicitne súčasne vyplýva, že ak by sa lehota pre väzobné rozhodnutie sťažovateľa predĺžila z dôvodu konania o podanej námietke zaujatosti, bolo by možné také predĺženie akceptovať, ak by o nej bolo rozhodnuté urýchlene [tým nie je potrebné chápať nepotrebnosť dodržiavania dotknutej lehoty, ale v osobitných okolnostiach (vzhľadom na charakter tejto lehoty) by bolo možné uvažovať o ústavnej akceptovateľnosti jej prekročenia, keďže platí, že nie každé porušenie zákonnosti má za následok aj porušenie v rovine ústavnosti]. Aj samotná strana konania, ktorá iniciovala konanie o námietke zaujatosti musí chápať a vziať na vedomie, že o jej väzbe bude (objektívne) rozhodované v dlhšom časovom rozmedzí (pri zachovaní urýchlenosti takého rozhodovania). Ak tak súd koná (urýchlene), ústavný súd nemá dôvod nevyhodnotiť také konanie (hoci dlhšie trvajúce), v prospech všeobecného súdu.

97. Najvyšší súd napokon argumentoval, že jeden z dôvodov, prečo uprednostnil urýchlený postup vo veci spočíval v tom, že o námietke zaujatosti v čiastočne identickom znení už rozhodol (na základe oznámenia zaujatosti samotného dotknutého sudcu z 26. apríla 2022), a teda o námietke sťažovateľa by už nemohlo byť (v rámci zachovania právnej istoty) rozhodnuté inak. Poukázal pritom na niekoľko rozhodnutí najvyššieho súdu, v ktorých takto rozhodol, a ktoré prešli „testom“

ústavnosti. Zároveň však poukázal na právne závery, ktoré sú obsahom nálezu č. k. II. ÚS 428/2020-104 z 28. januára 2021. V záujme zachovania princípov, ktoré z nich vyplývajú sa (napriek popísaným skutočnostiam) zaoberal aj tou časťou námietky, o ktorej už rozhodol iný senát najvyššieho súdu (na základe oznámenia samotného sudcu z 26. apríla 2022). Išlo o námietku jeho pomeru k osobe [REDAKOVANÉ]. Podľa názoru predsedu senátu [REDAKOVANÉ], najvyšší súd nemohol na základe sťažovateľom podanej námietky zaujatosti dospieť k inému záveru, k akému dospel senát najvyššieho súdu, ktorý ho nevytlúčil z vykonávania úkonov dotknutého trestného konania na základe oznámenia zaujatosti, ktoré podal predtým, ako námietku zaujatosti uplatnil sťažovateľ.

98. Po oboznámení sa s dotknutými námietkami ústavný súd zistil, že námietka sťažovateľa bola založená aj na inej skutočnosti, akou je tá, ktorá tvorila podstatu oznámenia zaujatosti predsedu senátu z 26. apríla 2022. V okolnostiach preskúmvanej veci nešlo o absolútne totožné námietky, resp. námietku/oznámenie založené na v zásade totožných argumentoch, v nadväznosti na čo sa ústavný súd predmetnou argumentáciou najvyššieho súdu ďalej nemusel zaoberať. Nad rámec uvedeného je ale potrebné si uvedomiť, že vo všeobecnosti nie je možné vylúčiť, že druhovo totožná námietka smerujúca k uplatneniu toho istého dôvodu zaujatosti môže byť založená na úplne alebo čiastočne iných argumentoch, skutočnostiach či dôkazoch, ktoré logicky môžu viesť aj k iným záverom. V tejto súvislosti ústavný súd rovnako dopĺňa, že pokiaľ ide o polemiku príslušného senátu najvyššieho súdu so skoršími názormi ústavného súdu prezentovanými v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 428/2020, ústavný súd veľmi oceňuje otvorenie súdneho dialógu medzi najvyššími súdnymi inštitúciami, a súčasne osobitne zdôrazňuje, že vo všeobecnosti vynakladá maximálne úsilie, aby tento dialóg zostal funkčne priechodný. Na druhej strane sa však s ohľadom na všetky okolnosti javí, že zo strany uvedeného senátu ide skôr o nezáujem (ako neschopnosť) porozumieť východiskám v predmetnom rozhodnutí ústavného súdu, ktoré boli (aj vo vzťahu k najvyšším súdom artikulovaným skutočnostiam) formulované zrozumiteľne a dostatočne určito, a preto nateraz nenachádza žiadny dôvod pôvodné závery meniť či dopĺňať. Osobitne za situácie, ak ich správne interpretovaná podstata a účel našli odraz aj v rozhodovacej činnosti iných senátov najvyššieho súdu (pozri uznesenie najvyššieho súdu č. k. 1 TdoVS 3/2022 z 9. augusta 2022). Navyše, ako je z už uvedených skutočností zrejmé, vo veci sťažovateľa bolo dôvodom na zrušenie uznesenia najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2022 (pozri bod IV.1.2 tohto nálezu), pochybenie nadväzujúce na posúdenie iných námietok, čo je potrebné osobitne zdôrazniť.

99. Na záver ústavný súd sumarizuje, že v hraniciach vyššie vyformovanej argumentačnej zóny bolo potrebné usporiadať konflikt medzi právom na urýchlené rozhodnutie o väzbe a právom na nestranného (zákonného) sudcu, čo ústavný súd, zohľadňujúc individuálne okolnosti prejednávanej veci, podrobne učinil tak, ako bolo vysvetlené v obsahu tohto nálezu.

Záver:

100. V dôsledku už popísaných skutočností tak ústavný súd rezultuje, že uznesením najvyššieho súdu č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022 pri rozhodovaní o väzbe sťažovateľa došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 5 ods. 3 dohovoru v súvislosti s ním podanou námietkou zaujatosti (bod 2 výroku nálezu), ktoré považoval v danej veci

za aplikovateľné. V ostatnom (ohľadom čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 6 charty) ústavný súd podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario* ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti nevyhovel (bod 6 výroku nálezu), a to z rovnakých dôvodov, ako už boli uvedené v bode 59 nálezu, v dôsledku čoho naň a na jeho odôvodnenie v súvislosti s čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 6 charty na tomto mieste priamo odkazuje.

100.1. Ústavný súd zreteľne akcentuje fakt, že porušenie v bode 100 nálezu označených práv sťažovateľa nevyslovuje v kontexte neústavnosti väzby vo vzťahu k dôvodom väzby či absencii dôvodného podozrenia zo spáchania dotknutého trestného činu, ale vyslovuje ho s ohľadom na skutočnosť, že namietané väzobné rozhodnutie bolo výsledkom ústavne neudržateľného postupu najvyššieho súdu v otázke vyriešenia sťažovateľovej námietky zaujatosti. Uvedený záver konzumuje aj akékoľvek iné sťažovateľom uplatnené námietky týkajúce sa predmetného rozhodnutia.

101. V nadväznosti na vyslovenie porušenia práv sťažovateľa ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde zrušil uznesenie najvyššieho súdu č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022, ktorým najvyšší súd rozhodol o väzbe sťažovateľa (bod 3 výroku nálezu).

102. Pri rozhodovaní o tom, či právomoc vrátiť vec na ďalšie konanie v tom-ktorom prípade uplatní, musí ústavný súd predovšetkým vyhodnotiť, či vrátenie veci na ďalšie konanie môže prispieť k efektívnej ochrane práv sťažovateľa, ktoré boli porušené, ako aj skutočnosť, či je náprava protiprávneho stavu vrátením veci na ďalšie konanie v posudzovanom prípade z právneho alebo faktického hľadiska možná (m. m. I. ÚS 397/2014). Ústavný súd vec nevrátil na ďalšie konanie, keďže ešte pred podaním ústavnej sťažnosti došlo k vydaniu príkazu prokurátora na prepustenie sťažovateľa z väzby na slobodu. Ako už bolo uvedené, o väzbe totiž možno rozhodovať vždy iba s účinkami *pro futuro* (m. m. I. ÚS 115/07, II. ÚS 108/08, II. ÚS 266/2013).

V.

Finančné zadost'učinenie

103. Sťažovateľ si v ústavnej sťažnosti uplatnil aj nárok na finančné zadost'učinenie v sume 50 000 eur (bod 13 nálezu).

104. Ústavný súd uvádza, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo, a to spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. III. ÚS 298/2021, I. ÚS 282/2022).

105. K vysloveniu porušenia práv sťažovateľa došlo jednak v súvislosti s nedostatočným vysporiadaním sa najvyššieho súdu s jeho vybranými sťažnostnými námietkami, čo malo za následok vyslovenie ústavnej neakceptovateľnosti uznesenia najvyššieho súdu č. k. 2 TdoVS 2/2022 zo 6. júna 2023, ako aj tým, že v procese rozhodovania o podanej námietke zaujatosti došlo k pochybeniu, ktoré malo za následok vyslovenie ústavnej neudržateľnosti uznesenia najvyššieho súdu č. k. 5 Tost-š 10/2022 z 2. mája 2022 o väzbe sťažovateľa. V posudzovanom prípade náprava porušených práv vrátením veci na ďalšie konanie neprichádzala

do úvahy a zrušenie napadnutých uznesení najvyššieho súdu nepovažoval ústavný súd vzhľadom na charakter porušeného práva (osobná sloboda) za dostatočné. Z tohto dôvodu pokladal ústavný súd priznanie finančného zadost'učinenia v sume 1 000 eur (bod 4 výroku nálezu) za dôvodnú formu kompenzácie porušenia práv sťažovateľa, ktoré považoval vzhľadom na intenzitu zásahu a okolnosti veci za primerané. Vo zvyšku požadovaného primeraného finančného zadost'učinenia ústavnej sťažnosti nevyhovet (bod 6 výroku nálezu).

VI. Trovy konania

106. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 758,53 eur (bod 5 výroku nálezu).

107. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu a z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,83 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur a v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) a jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 (vyjadrenie k vyjadreniam najvyššieho súdu) čo spolu s 20 % DPH, ktorej platiteľom je právny zástupca sťažovateľa (§ 18 ods. 3 vyhlášky), predstavuje celkom sumu 758,53 eur. Doplnenie ústavnej sťažnosti doručené 28. júla 2022 ústavný súd nevyhodnotil, vzhľadom na jeho obsah, ako podanie rozhodné pre rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

108. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 7. marca 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu